

Ὁ παπα-Νικόλας ἀπὸ τὸν Ἀη-Γιάννη τῷ Ἀγεῶ ἀφιέρωμα

...«Μεταξὺ τῶν ὑπαρχόντων ἱερέων ὑπάρχουσιν ἀκόμη πολλοὶ ἐνάρετοι καὶ ἀγαθοί, εἰς τὰς πόλεις καὶ εἰς τὰ χωρία. Εἶναι τύποι λαϊκοί, ὠφέλιμοι, σεβάσιμοι. Ἄς μὴν ἐκφωνοῦσι λόγους. Ἐξεύρουν αὐτοὶ ἄλλιον τρόπον πῶς νὰ διδάσκωσι τὸ ποίμνιον. Γνωρίζω ἕνα ἱερέα εἰς τὰς Ἀθήνας. Εἶναι ὁ ταπεινότερος τῶν ἱερέων καὶ ὁ ἀπλοϊκώτερος τῶν ἀνθρώπων. Διὰ πᾶσαν ἱεροπραξίαν ἀν τοῦ δώσῃς μίαν δραχμὴν, ἢ πενήντα λεπτά, ἢ μίαν δεκάραν, τὰ παίρνει. Ἄν δὲν τοῦ δώσῃς τίποτε, δὲν ζητεῖ. Διὰ τρεῖς δραχμὰς ἐκτελεῖ παννύχιον Ἀκολουθίαν, Λειτουργίαν, Ἀπόδειπνον, Ἐσπερινόν, Ὅρθρον, Ὁρας· τὸ ὅλον διαρκεῖ ἐννέα ὥρας. Ἄν τοῦ δώσῃς μόνον δυὸ δραχμὰς, δὲν παραπονεῖται. Κάθε ψυχοχάρτι, φέρον τὰ μνημονευτέα ὀνόματα τῶν τεθνεώτων, ἀφοῦ ἄπαξ τοῦ τὸ δώσῃς, τὸ κρατεῖ διὰ πάντοτε. Ἐπὶ δυὸ, τρία ἔτη ἐξακολουθεῖ νὰ μνημονεύῃ τὰ ὀνόματα. Εἰς κάθε προσκομιδὴν μνημονεύει δυὸ ἢ τρεῖς χιλιάδας ὀνόματα. Δὲν βαρύνεται ποτέ. Ἡ προσκομιδὴ παρ' αὐτῷ διαρκεῖ δυὸ ὥρας. Ἡ Λειτουργία ἅλλῃς δύο. Εἰς τὴν ἀπόλυσιν τῆς Λειτουργίας, ὅσα κομμάτια ἔχει ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ, ἀπὸ πρόσφορα ἢ ἀρτοκλασίαν, τὰ μοιράζει ὅλα εἰς ὅσους τύχουν. Δὲν κρατεῖ σχεδὸν τίποτε.

»Μίαν φορὰν ἔτυχε νὰ χρεωστῆ μικρὸν χρηματικὸν ποσόν, καὶ ἤθελε νὰ τὸ πληρώσῃ. Εἶχε δέκα ἢ δεκαπέντε δραχμὰς, ὅλα εἰς χαλκόν. Ἐπὶ δυὸ ὥρας ἐμετροῦσεν, ἐμετροῦσεν, ἐμετροῦσε, καὶ δὲν ἔμπορῦσε νὰ τὰ εὕρῃ πόσα ἦσαν. Τέλος εἰς ἄλλος χριστιανὸς ἔλαβε τὸν κόπον καὶ τοῦ τὰ ἐμέτρῃσεν. Εἶναι ὀλίγον τι βραδύγλωσσος καὶ περισσότερον ἀγράμματος. Εἰς τὰς εὐχὰς, τὰς περισσοτέρας λέξεις τὰς λέγει ὀρθὰς, εἰς τὸ Εὐαγγέλιον, τὰς περισσοτέρας ἐσφαλμένας. Θὰ εἶπτε, διατί ἡ ἀντίθεσις αὐτή; Ἀλλὰ τὰς εὐχὰς τὰς ἰδίας ἀπαγγέλλει καθ' ἐκάστην, ἐνῶ τὴν δεῖνα περικοπὴν τοῦ Εὐαγγελίου θὰ τὴν ἀναγνώσῃ ἄπαξ ἢ δις ἢ, τὸ πολὺ, τρεῖς τοῦ ἔτους, ἐξαιρέσει ὠρισμένων περικοπῶν συχνά, ἀλλ' ἀτάκτως ἐπανερχομένων, ὡς εἰς τοὺς Ἀγιασμούς, εἰς τὰ Παρακλήσεις. Τὰ λήθη ὅσα κάμνει εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, εἶναι πολλὰκις κωμικά. Καὶ ὅμως ἐξ ὅλων τῶν ἀκροατῶν του, ἐξ ὅλου τοῦ ἐκκλησιασματος, κανεὶς μᾶς δὲν γελᾷ. Διατί; Τὸν ἐσυνηθίσαμεν καὶ μᾶς ἀρέσει. Εἶναι ἀξιαγάπητος. Εἶναι ἀπλοϊκὸς καὶ ἐνάρετος. Εἶναι ἄξιος τοῦ πρώτου Μακαρισμοῦ τοῦ Σωτῆρος.

»Τώρα ὑποθέσατε ὅτι αὐτὸς ὁ ἴδιος ἱερεὺς εἶχεν ἐξέλθει ἀπὸ ἱεροδιδασκαλεῖον, παλαιὸν ἢ νέον. Θὰ εἶχε διαφορὰν ἐπὶ τὸ βέλτιον; Θὰ ἦτο πασαλειμμένος μὲ ὀλίγα ἀτελεῖ, κακοκώνευτα καὶ συγκεχυμένα γράμματα, μὲ περισσότεραν οἴησιν καὶ ἀξιώσεις. Θὰ ἦτο διὰ τοῦτο καλλύτερος;»

Ἔργο τοῦ ἀγιογράφου Ἀθανασίου Φιλίππου

Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης

Παπα-Νικόλας Πλανᾶς, ὁ νέος “Άγιος τῆς Ὁρθοδοξίας

Τοῦ Μακαριστοῦ Μητροπολίτου Πατρῶν κυροῦ Νικοδήμου

Εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν, παρὰ τοὺς παλαιοὺς στρατῶνες καὶ τὴν πηλατείαν «Μοναστηρακίου» ὑπῆρχε ἰδιωτικὸν παρεκκλήσιον, ἐπ’ ὀνόματι τοῦ Προφήτου Ἐλισαίου – εἰς τὴν ὁδὸν Ἄρεως 14. Ἀργότερον κατηδαφίσθη.

Εἰς τὸ ἐκκλησάκι αὐτὸ ἐλειτούργει ὁ «ἀπλοῦς» τὸν τρόπον σεβάσιμος ἱερεὺς Νικόλαος Πλανᾶς, ἐκ τῆς νέου Νάξου καταγόμενος. Ἀκαταπόντος, περίπου ἐπὶ πεντηκονταετίαν (1884-1932) ἐτέλει καθημερινῶς τὴν θ. Λειτουργίαν, πλὴν Σαββάτων καὶ Κυριακῶν καὶ ἐπισήμων ἑορτῶν, ὅποτε ἱεροῦργει εἰς τὴν ἐνορίαν του, τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος – Ἰηλιοῦ ἀρχικῶς καὶ ἀκοιούθως εἰς τὴν τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου τῆς ὁδοῦ Βουλιαγμένης. Τὴν δὲ Μ. Τεσσαρακοστήν ἐτέλει καθ’ ἐκάστην Προηγιασμένας λειτουργίας.

Τὴν ἐποχὴ ἐκείνην πού ἔχειροτονήθη (Διάκονος τὴν 28ην Ἰουλίου 1879 καὶ Πρεσβύτερος, μετὰ πενταετίαν τὴν 2α Μαρτίου 1884, ἄγων τὸ 33ο ἔτος τῆς ἡλικίας του) ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν, κατὰ μαρτυρίαν τοῦ ἰδίου, «ἔφθανεν ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολιν ὡς τὴν Παναγὴν Βήλασαροῦ» (παρὰ τὸν Ἅγιον Φίλιππον – Μοναστηρακίου). Καὶ αἱ ἐνορία ἀπηρτίζοντο ἀπὸ ἐλάχιστας οἰκογενείας (13 οἰκογενείας ἢ τοῦ Ἁγ. Παντελεήμονος καὶ 8 οἰκογενείας ἢ τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου, ἀμφότεραι διαδοχικῶς τῆς ἐφημερίας τοῦ π. Νικολάου Πλανοῦ!).

Ἀπέριττος λειτουργὸς

Ὁ ἀπέριττος λειτουργὸς τοῦ Θεοῦ ἦτο ἡσκημένος εἰς τὴν λιτότητα. Ὁρφανὸς πατὴρ ἀπὸ τῆς ἡλικίας τῶν 14 ἐτῶν, ἦλθεν εἰς Ἀθήνας μετὰ τῆς μητρὸς του καὶ τῆς μόνης ἀδελφῆς του, ἀφοῦ ἐμοιράσθη μετὰ τῆς ἀδελφῆς τὴν πατρικὴν περιουσίαν, ἀξίολογον ἴσως, ἀλλ’ ἐδέξασε νὰ ἐνεχυριάσῃ τὸ μερίδιόν του, χάριν ἐμπεριστάτου συμπατριώτου του, χωρὶς ποτὲ νὰ τὴν ἀνακτήσῃ. Καὶ διέμεινε πτωχός.

Κατ’ ἐπιθυμίαν τῆς μητρὸς του, δεκαεπταετὴς ἐνυμφεύθη τὴν Ἐλένην τὸ γένος Προβελεγγίου, ἐκ Κυθήρων. Καὶ ἀπέκτησεν υἱὸν ἐξ αὐτῆς, τὸν Ἰωάννην· ἀλλ’ ἡ σύζυγος ἀπέθανε κατὰ τὸν τοκετόν. Ὁ ἴδιος ἀφιέρωσεν ἑκτοτε, νεαρῶτατος, τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν. Καὶ γενόμενος ἱερεὺς ἤρκειτο συνήθως εἰς τεμάχιον ἄρτου καὶ ὀλίγα χόρτα, τὰ ὁποῖα συνέλεγε μόνος του, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς ὀλίγον γάλα πού τοῦ προσέφεραν ποιμένες τῆς περιοχῆς, ἐρημικῆς τότε, καὶ σήμερον πολυανθρωποπάτης καὶ ἀστικῆς, ἐν μέσαις Ἀθήναις. Καὶ τὰ ἐλάχιστα διδόμενα εἰς αὐτὸν χρήματα ἢ ἄλλο τι διέθετεν εἰς ἀγαθοεργίας. Ὅ,τι τοῦ ἐδίδοτο τὸ ἔδιδεν εὐθύς, εἰς ὄρφανά, εἰς σπουδαστάς, εἰς πτωχὰς οἰκογενείας, διὰ τὸν ἐπιούσιον καὶ τὰς ἀνάγκας πού ἀνεκάλυπτε καὶ ἐκάλυπτεν ἀθορύβως, ἀφανῶς καὶ μὲ πᾶσαν ἐχεμύθειαν.

Πλοῦτος καὶ θησαυρός του, καὶ κέντρον καὶ ἄξων τῆς ζωῆς καὶ τῆς ὑπάρξεώς του ἦτο ἡ λειτουργικὴ ζωὴ τῆς ἁγίας Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας μας. Ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ τελούμενα ἐν αὐτῷ.

Προφανῶς καὶ κατ’ ἀλήθειαν ἐχαρακτήρισθη ὡς «ὁ λειτουργικώτερος ἱερεὺς τῆς ἐποχῆς μας, ἄνθρωπος τῆς προσευχῆς, τοῦ ὁποῖου ἡ ζωὴ ὑπῆρξε συνεχὴς διακονία τοῦ θυσιαστηρίου, ἀληθὴς μύστης τῆς χάριτος, τὴν ὁποίαν, διὰ τῶν ἔργων καὶ τοῦ παραδείγματός του, μετέδιδεν εἰς τοὺς πιστοὺς» (Θ. Ἱ. Ἐγκυκλοπαίδεια, τ. 10, Ε. Ν. Τζιράκνης). Κατὰ πλήρη ἐφαρμογὴν, θὰ προσθέσωμεν, τοῦ ἀποστολι-

κοῦ παραγγέλματος· «τὸν κοπιῶντα γεωργὸν δεῖ πρῶτον τῶν καρπῶν μεταλαμβάνειν» (Β’ Τιμ. 2, 6).

«Ἀπὸ φυλακῆς πρωίας μέχρι νυκτός» διέτριβεν εἰς τὸν Ναόν, κατὰ τὸ ψαλμικὸν «ὡς ἀγαπῆτὰ τὰ σκηνώματά σου, Κύριε τῶν δυνάμεων· ἐπιποθεῖ καὶ ἐκλείπει ἡ ψυχὴ μου εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου» (Ψαλ. 83-1). Ἦρχιζε τὴν ἱερὰν Ἀκοιουθίαν τὸ πρωὶ καὶ ἐτελιῶνε τὰς μεταμεσημβρινὰς καὶ πολλὰκις τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας! Κατὰ δὲ τὴν ἱερὰν Προσκομιδὴν τῶν Τιμίων Δώρων ἐμνημόνευεν σωρίαν

Σπύρου Καρδαμάκη: Ὁ Ἅγιος Νικόλαος ὁ Πλανᾶς ἐξομολογῶν

Εἰς τὸ ἐκκλησάκι
τοῦ Ἁγίου Ἐλισαίου
ἐλειτούργει ὁ «ἀπλοῦς» τὸν τρόπον
σεβάσμιος ἱερεὺς Νικόλαος Πλανᾶς,
ἐκ τῆς νήσου Νάξου καταγόμενος.

ονομάτων. Διετῆρει ὅλα τὰ κοινῶς λεγόμενα «ψυχοκάρ-
τια» ποῦ τοῦ ἔφερον – ἔστω καὶ μὲ μίαν δραχμὴν ἢ μίαν
δεκάραν συνοδευόμενα – καὶ τὰ ἐμνημόνευε συνεχῶς καὶ
ἀδιαλείπτως, ἐπὶ ὥρας καθ' ἑκάστην. Λέγεται δὲ ὅτι, φει-
δόμενοι τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης του, κάποτε ἐκ τῶν ὑπη-
ρευτούντων αὐτὸν κατὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν, ἀφαιροῦσαν
μέρος ἐξ αὐτῶν, διὰ νὰ τὸν ἀνακουφίσουν.

Ἔνθεος ζῆλος

Ἄλλ' ὄχι ἀπλῶς τὸ μῆκος καὶ ἡ διάρκεια τῆς ἱερουρ-
γίας ἦτο ἐνδεικτικὴ τοῦ ἐνθέου ζήλου του. Ἐτι μᾶλλον
συνήραζεν ἡ κα-
τάνυξις, ἡ αἴσθησις
τῆς ἀγιότητος τοῦ
ἱεουργοῦντος καὶ ἡ
μεταδιδόμενη γαλή-
νη καὶ ὁ μετεωρισμὸς
τοῦ ἐκκλησιάσματος
πρὸς τὰ ἄνω «οὗ ὁ
Χριστὸς ἐστὶν ἐν δεξιᾷ
τοῦ Θεοῦ καθήμενος»
(Κοθ. 3, 1). Ἀναφέρο-
νται μαρτυρίαι παι-
διῶν ὅτι τὸν ἔβλεπον
μετάρσιον, μὴ πα-
τοῦντα ἐπὶ τῆς γῆς ἐν
ᾧρα θ. Λειτουργίας!

Ὄνομασταὶ καὶ
ἀληθινὸν εἶναι αἰ
ἀγρυπνίαι, τὰς ὁποί-
ας ἐτέλει εἰς τὸν νῶν
τοῦ Ἁγ. Ἐλισαίου. Ἱε-
ρατικῶς συνέπραττε
μετ' αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς
τῆς ἐνορίας μου (ἁγ.
Νικολάου «Πευκα-
κίων» - Ἀθηνῶν), π.

Ἀντώνιος Νικηφόρος, ἐκ Θουρίας Καθαμῶν (†1937).
Κατ' ἐπανάληψιν δὲ τὸν ἠκολούθησα, κατὰ τὰ μαθητι-
κά μου χρόνια καὶ μοῦ ἐδόθη ἡ εὐκαιρία – ἡ εὐλογία
μᾶλλον – νὰ ἴδω ἱεουργοῦντα τὸν μακαριστὸν π. Νι-
κόλαον Πλανᾶν.

Ἦτο πολὺ μικρὸς τὸ δέμας. Καὶ κυρτὸς πλεόν σω-
ματικῶς ἐκ τῆς ἡλικίας. Θὰ ἀναφέρω ὅμως ὁποῖον σε-
βασμὸν καὶ εὐλάβειαν ἐνέπνεε τὸ πρόσωπόν του καὶ ἡ
παρουσία του. Εἰς μίαν ἀγρυπνίαν μετέβημεν μαζὶ μὲ τὴν
μητέρα μου. Ἀναγνώστης ἐγὼ τότε – χειροθετημένος ὑπὸ
τοῦ προκατόχου μου μητροπολίτου Πατρῶν καὶ ἔπειτα
Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Θεοκλήτου Παναγιωτοπούλου

(† 8.1.1962), τότε βοηθοῦ ἐπισκόπου Σταυρουπόλεως –
ἀνέγνωσα πολλὰς τῶν ἱ. ἀναγνωσμάτων. Ἐνῶ δέ, πέρα
τὸ μεσονύκτιον, ἀνεγίνωσκον τὴν ἀκολουθίαν τῆς Θείας
Μεταλήψεως, ἐσημειώθη μικρὰ κίνησις τοῦ ἐκκλησιάσμα-
τος διανοίγοντος δίοδον καὶ ὑποκλινομένου εὐλαβῶς.
Ἡ μητέρα μου ἐνόμισεν ὅτι εἰσήρχετο Ἀρχιερεὺς, ἵνα
ἱεουργήσῃ καὶ ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ του ὁ λαὸς ἔκυπτε τὴν
κεφαλὴν, διὰ νὰ λάβῃ τὴν εὐλογίαν του. Ἄντ' αὐτοῦ
ὄμως βλέπει μικρὸσωμον ἱερέα εἰσερχόμενον ὑπὸ τὴν
τόσον ἔκδηλον εὐλάβειαν τῶν ὑποδεχομένων αὐτὸν χρι-
στιανῶν. Ἦτο ὁ π. Νικόλαος Πλανᾶς. Τὸ κεντρικὸν πρό-
σωπον τῆς ἱεουργίας. Μὲ ταπεινὴν ὄψιν καὶ φωνήν. Καὶ

μὲ πανθομολογουμέ-
νην ἀγιότητα, ἐνώπιον
τῆς ὁποίας ὑπεκλίνο-
ντο εὐλαβῶς οἱ γινώ-
σκοντες αὐτόν. Ἠξιώ-
θημεν νὰ ἀγιασθῶμεν
διὰ τῆς εὐλογούσης
χειρὸς του· καὶ νὰ κοι-
νωνήσωμεν τῆς χάρι-
τος διὰ τῆς ὑπ' αὐτοῦ
τελεσιουργηθείσης
Θείας Εὐχαριστίας.

Μὲ τοὺς δύο Ἀλέξανδρους

Παλαιότερον εἰς
τὰς παννυχίδας αὐτὰς
ἐπλησιάζετο ἀπὸ
τοὺς γνωστοὺς διη-
γηματογράφους Ἀλέ-
ξανδρον Παπαδιαμάν-
την καὶ Ἀλέξανδρον
Μωραϊτίδην (ἔπειτα
μοναχὸ Ἀνδρόνικον)
«ἄδοντας καὶ ψάλλο-
ντας ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν τῷ Κυρίῳ», εἰς τὴν ἐκκλησίαν
τοῦ Προφήτου Ἐλισαίου.[...]

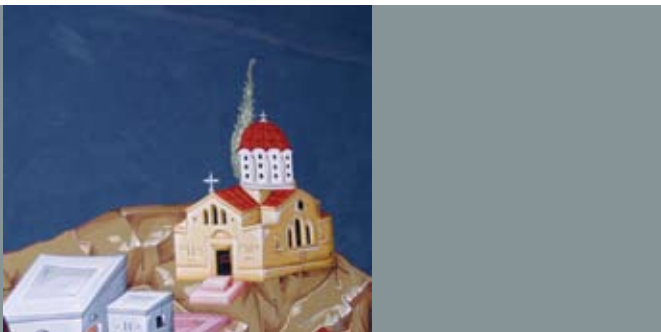
Ἦτο πολὺ μικρὸς τὸ δέμας. Καὶ κυρτὸς πλεόν σω-
ματικῶς ἐκ τῆς ἡλικίας. Θὰ ἀναφέρω ὅμως ὁποῖον σε-
βασμὸν καὶ εὐλάβειαν ἐνέπνεε τὸ πρόσωπόν του καὶ ἡ
παρουσία του. Εἰς μίαν ἀγρυπνίαν μετέβημεν μαζὶ μὲ τὴν
μητέρα μου. Ἀναγνώστης ἐγὼ τότε – χειροθετημένος ὑπὸ
τοῦ προκατόχου μου μητροπολίτου Πατρῶν καὶ ἔπειτα
Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Θεοκλήτου Παναγιωτοπούλου

Ἦτο πολὺ μικρὸς τὸ δέμας. Καὶ κυρτὸς πλεόν σω-
ματικῶς ἐκ τῆς ἡλικίας. Θὰ ἀναφέρω ὅμως ὁποῖον σε-
βασμὸν καὶ εὐλάβειαν ἐνέπνεε τὸ πρόσωπόν του καὶ ἡ
παρουσία του. Εἰς μίαν ἀγρυπνίαν μετέβημεν μαζὶ μὲ τὴν
μητέρα μου. Ἀναγνώστης ἐγὼ τότε – χειροθετημένος ὑπὸ
τοῦ προκατόχου μου μητροπολίτου Πατρῶν καὶ ἔπειτα
Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Θεοκλήτου Παναγιωτοπούλου

«Τὸ τέλος αὐτοῦ – γράφει ὁ μακαριστὸς Μητροπο-
λίτης πρ. Παραμυθίας Τίτος Ματθαϊάκης, διατελέσας
πνευματικὸν τέκνον τοῦ ἀοιδίμου γέροντος – ὑπῆρξε

Σπύρου Καρδαμάκη: Ὁ Ἅγιος Νικόλαος ὁ Πλανᾶς μνημονεύων ὀνόματα,
τῇ παρουσίᾳ, στὸ ψαλτήρι, τῶν Ἀλέξανδρου Παπαδιαμάντη καὶ Ἀλέξανδρου Μωραϊτίδη.

Ἄνθρωπος τῆς προσευχῆς,
τοῦ ὁποῦ ἡ ζωὴ ὑπῆρξε
συνεχῆς διακονία
τοῦ θυσιαστηρίου,
ἀληθῆς μύστις τῆς χάριτος,
τὴν ὁποίαν μετέδιδεν εἰς τοὺς
πιστοὺς.

τέλος ὄντως ἀγίου. Συνωμίη μετὰ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ἰκετεύων αὐτὸν ὅπως λάβῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ καὶ ἀναπαύσῃ τὸ βεβαρημένον σῶμά του. Ἐζησεν ὡς δίκαιος καὶ ἐκοιμήθη ὡς ἅγιος τὸν ὕπνον τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ ἠρέμως...»

Ἡ εἶδσις τῆς κοιμήσεως αὐτοῦ διεδόθη ἀστραπιαίως εἰς τὴν ἐνορίαν του καὶ καθ' ἅπασαν τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν. Τὸ σεπτὸν σκῆνωμά του, μετακομισθὲν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου (τῆς ὁδοῦ Βουλιαγμένης), ἐτέθη εἰς προσκύνημα ἐπὶ τριήμερον, «τῇ ἐπιμόνῳ ἀξιώσει τῶν ἐνοριτῶν αὐτοῦ – συνεχίζει ὁ πρ. Παραμυθίας Τίτος – χωρὶς νὰ προηγηθῇ οὐδεμία ταρίχευσις αὐτοῦ οὐδὲ νὰ ὑποστῇ ἀλλοίωσίν τινα».

Χιλιάδες λαοῦ στὴν κηδεῖα του

Χιλιάδες λαοῦ συνέρρευσαν, ἄνθρωποι πάσης ἡλικίας καὶ τάξεως, ἵνα προσκυνήσουν τὸ σεπτὸν αὐτοῦ σκῆνωμα. Ἐκηδεύθη τῇ 5ῃ Μαρτίου ἐν μέσῳ χιλιάδων λαοῦ. Τῆς κηδεῖας αὐτοῦ προέστη ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος Παπαδόπουλος (+1938), ὁ ὁποῖος ἐκφωνήσας ἐπικήδειον λόγον, ἀνεφέρθη εἰς τὰς πολλὰς καὶ σπανίας ἀρετὰς τοῦ κοιμηθέντος... ἐξάρας δεόντως τὰ πολλὰ αὐτοῦ χαρίσματα καὶ τὴν ἐξαίρετον ἱερατικὴν αὐτοῦ δράσιν ἐν τῷ ἀμπελιῶνι τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. Ὡς ἀπόδειξιν δὲ τῆς μεγάλης τιμῆς ἠξιώθη οὗτος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπεκαλέσθη τὸ πλῆθος τῶν πιστῶν, ὅπερ παρηκολούθησε τὴν κηδεῖαν αὐτοῦ. Κατόπιν ἀνεφέρθη εἰς τὴν φήμην τὴν ἀγαθὴν, ἣν ἀπέκτησε ὡς ἐξομολόγος καὶ παρωμοίασεν αὐτὸν πρὸς «μεγάλιον» τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν Πατέρα».

«Ἡ κηδεῖα αὐτοῦ ἐνεθύμιζεν ἡμέραν Μεγάλης Παρασκευῆς. Ὡς δ' ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ κηδεῖας Πατριάρχου ἢ Βασιλέως, ὁ λαὸς εἶχε κατακλύσει τὴν πηλατεῖαν τοῦ Ναοῦ καὶ τὰς παρόδους, ἡ συγκοινωνία εἶχε διακοπῇ, ἐπιμόνῳ δ' ἀξιώσει αὐτοῦ δὲν ἐτάφη εὐθὺς ἀμέσως μετὰ τὴν ἀκοιμήθειάν τῆς κηδεῖας. Περαιωθείσης τὴν 12ν ἡμερῶν ὥραν, ἀλλὰ περὶ τὴν 4ν ἀπογευματινὴν, ἀφοῦ περιεφέρθη ἐπὶ τῶν ὤμων τῶν εὐσεβῶν αὐτοῦ ἐνοριτῶν τὸ σκῆνωμα αὐτοῦ εἰς τὰς κυριωτέρας ὁδοὺς τῆς ἐνορίας ταύτης... Τὸ τί ἐπηκολούθησε κατὰ

τὰς τέσσαρας ταύτας ὥρας μέχρι τῆς ταφῆς αὐτοῦ δὲν περιγράφεται. Ὅλοι ὠμίηον περὶ γενομένης εἰς αὐτοὺς ἐκ μέρους τοῦ κοιμηθέντος καλωσύνης, βοηθείας, παρηγορίας, σωτηρίας. Τοὺς πάντας εἶχεν εὐεργετήσῃ καθ' ὅλην τὴν μακρὰν ἱερατικὴν του ὑπηρεσίαν. Ἐτάφη εἰς ἀνοιγέμενα τάφον παρὰ τῷ ἱερῷ βήματι τοῦ ναοῦ τούτου (Περιοδ. «Ἐκκλησία» ἔ. 1966, σελ. 632).

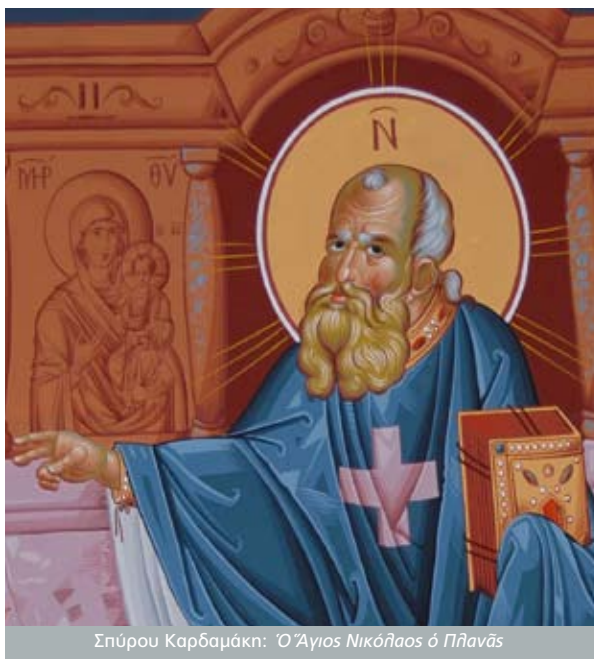
Δημοσιεύματα ἐκκλησιαστικῶν ἐντύπων

Ἐγραψαν σχετικῶς περὶ αὐτοῦ τὰ τότε ἐκδιδόμενα φύλλα: Ἡ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» τῆς 12ης Μαρτίου 1932, μεταξὺ ἄλλων «Κατὰ τὰ ὑπερπεντήκοντα ἔτη τῆς ὑπηρεσίας του ὁ ἀείμνηστος ἱερεὺς Νικόλαος διὰ τῆς ἐξομολογήσεως ἐγνωρίσθη εὐρύτητα, χιλιάδες δὲ πιστῶν προσήρχοντο πρὸς αὐτόν. Ἦσκει ἐπ' αὐτῶν, διὰ τῆς ἱεροπρεπείας του καὶ τῶν μεγάλων ἀρετῶν ὑφ' ὧν περιεκοσμεῖτο εὐεργετικωτάτην ἐπίδρασιν».

Ἡ «ΙΕΡΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ» τῆς 1ης Ἀπριλίου 1932 ἔγραψεν: «Ὁ παπα-Νικόλαος τῶν ἀγρυπνιῶν τοῦ Ἁγίου Ἐλισσαίου ἀπεδήμησεν εἰς τὴν αἰώνιον χαρὰν... Λέγων προσευχὰς ἐφαίνετο ἐμπνευσμένος. Ὁ πλοῦτός του ἦτο ἡ εὐτέλεια τῆς περιβολῆς του· ἡ δόξα του, ἡ καλωσύνη καὶ ἡ προθυμία του νὰ ἐξυπηρετῇ τοὺς ζητοῦντας τὴν φωτισμένην διάνοιαν του· ἡ ἐξωτερικὴ του ἐμφάνισις, συγκριτικῶς πρὸς τὰς ἐπιδεικτικὰς ἐμφανίσεις, ἦτο ἀνυπαρξία ἀξίας τινός, ἀλλὰ διὰ μέσου αὐτῆς τῆς ἀνυπαρξίας ἐφαίνετο τὸ μεγαλεῖον τῆς ἐσωτερικῆς ἀγιότητος... Ἦτο φοβερὸν φαινόμενον ἐξουθεντοῦ τῆς

ἐπιδεικνυομένης πορφύρας καὶ βύσσου, τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου... Δίκαιο εἶναι νὰ κληθῇ ζωντανὴ εἰκὼν μακαρίου «πτωχοῦ τῷ πνεύματι» χριστιανοῦ ἀξίου τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καθ' ἣ ὁ Κύριος ρητῶς ἐδίδαξε καὶ ἐχαρακτήρισε».

Οἱ «ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΑΙ» ἔγραψαν «...Ὁ ἀείμνηστος ἱερεὺς ἦτο τύπος σεμνοῦ καὶ εὐσεβεστάτου κληρικοῦ, κεκοσμημένου ὄλων τῶν ἀρετῶν, διὸ καὶ ἀπῆλθε τοῦ γενικοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς ἀγάπης ἐκ μέρους τῆς κοινωρίας». Ἡ ἐφημερὶς «ΕΣΠΕΡΙΝΗ» τῆς 7ης Μαρτίου 1932, μεταξὺ ἄλλων, γράφει «... Εἶναι ἄπειροι ἐκεῖνοι ποὺ ἐσώθησαν ἀπὸ τὴν ἐληνημοσύνην τοῦ ἱερέως αὐτοῦ... Ὑπολογίζεται

Σπύρου Καρδαμάκη: Ὁ Ἅγιος Νικόλαος ὁ Πιανᾶς

Ὁ πλοῦτός του ἦτο
ἡ εὐτέλεια τῆς περιβολῆς του
ἡ δόξα του,
ἡ καλωσύνη καὶ ἡ προθυμία του
νὰ ἐξυπηρετεῖ τοὺς ζητοῦντας
τὴν φωτισμένην διάνοιάν του.

ὅτι ἀπὸ τῆς προχθῆς παρήλασαν πρὸ τῆς σοροῦ του καὶ τὸν ἠσπίασθησαν περισσότεροὶ τῶν ὀκτῶ χιλιάδων...».

Ἡ αὐτὴ δὲ ἐφημερίς τῆς 6ης Μαρτίου 1932 δημοσίευσε εἰς τὴν 1ην σελίδα τὴν φωτογραφίαν τοῦ ἁγίου ἀνδρὸς ὑπὸ τοὺς τίτλους «Τὰ σπάνια ἀνθρώπινα φαινόμενα τῆς ἐποχῆς μας». «Ἐνας ἅγιος ἱερεὺς ποὺ ἀπέθανε πάμπωτος. Τὸν θρηνοῦν χιλιάδες πιστῶν». «Ὁ Νικόλαος Πλανᾶς καὶ τὸ χριστιανικώτατον ἔργον του. Ὑπῆρξε ὁ μοναδικὸς προστάτης χιλιάδων πτωχῶν. Πᾶν ὅ,τι συνέλεγε τὸ ἐμοίραζεν ἀμέσως. Ἡ αὐτοθυσία του θὰ μείνῃ ἀλησιμόνητος. Τὰ ὄραματα ποὺ εἶδε πρὸ τοῦ θανάτου του. Ἦλθεν ἕνας ἄγγελος καὶ ἐκάθησε παρὰ τὸ προσκέφαλό του».

Θαυμασταὶ ἰάσεις ἀσθενῶν

Τελευταῖον πρέπει νὰ μνημονεύσωμεν ὅτι καὶ θαύματα μαρτυροῦνται τελεσθέντα διὰ τῶν εὐχῶν καὶ τῆς ἐνώπιον τοῦ Κυρίου παρησίας του. Εἰς ἐκδοθὲν περὶ αὐτοῦ βιβλίον, ὑπὸ τὸν τίτλο «Ὁ παπα-Νικόλαος Πλανᾶς – ὁ ἀπλοϊκὸς ποιμὴν τῶν ἀπλῶν προβάτων» (Ἐκδ. Οἶκος «Ἀστήρ» Α.Ε. Παπαδημητρίου, Ἀθῆναι 1965. Πρόλογος Φ. Κόντογλου, Ἐπίλογος Ἀρχιμ. Φιλιοθέου Ζερβάκου) ἡ συγγραφεὺς μοναχὴ Μάρθα, ἐκ τοῦ ἀμέσου περιβάλλοντος τοῦ μακαριστοῦ Γέροντος καὶ τακτικῆς συνοδὸς αὐτοῦ, διηγεῖται τινὰ ἐκ τῶν θαυμάτων τῶν ὑπ' αὐτοῦ συνετελεσθέντων ὑπὸ τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ. Περὶ ἐνὸς δ' ἐξ αὐτῶν (μνημονευομένου ἐν σελ. 37-38) ὁ προδιαληφθεὶς Μητροπολίτης πρ. Παραμυθίας Τίτος βεβαίωσι ὅτι «ἔτυχε νὰ εἶναι παρὼν ὅτε συνέβη τοῦτο, ἐπαληθεύσαντος τοῦ λόγου τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ· «κὰν θανάσιμόν τι πῖωσιν, οὐ μὴ αὐτοὺς βλάψῃ» (Μαρκ. 16, 18). Πρόκειται δὲ διὰ «τὸ φάρμακον μὲ τὸ ὁποῖον ἐτέλεισε τὴν θείαν Λειτουργίαν, ὅπερ κατὰ ἴαθος παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ, ἀντὶ τοῦ νάματος» (Περιοδ. «Ἐκκλησία», ἐνθ. ἀνωτ., ἔ. 1966, σ. 631).

Ἐν δὲ τῷ περιοδικῷ «Ἐνορία» τοῦ Ἀνδρέου Κεραμίδα, ἀρθρογραφῶν περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς Ἰωάννης Ἀδαμόπουλος – ἐφημέριος τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Κωνσταντίνου Ὁμοιοίας, Ἀθηνῶν γνωρίσας προσωπικῶς τὸν ἀείμνηστον τῷ 1930 καὶ συνδεθεὶς στενῶς μετ' αὐτοῦ ὡς διάκονος, γρά-

φει τὸ καὶ ἀνωτέρω μνημονευθέν, ὅτι «παιδάκια ἀθῶα – κατὰ τὰς μαρτυρίας πολλῶν – τὸν ἔβληπαν ἰστάμενον ὑψηλότερον τοῦ ἐδάφους ὅταν ἱεουργοῦσεν». Ἱστορεῖ δὲ καὶ τέσσαρα ἐκ τῶν γνωσθέντων θαυμάτων αὐτοῦ, ἴλιαν χαρακτηριστικὰ, δύο θαυμαστὰ ἰάσεις ἀσθενῶν, θαυμαστὴν κάλυψιν στρατιώτου ἐν πολέμῳ καὶ ἡμέρωσιν ἀποθηριωθέντος ἀμαξηλιάτου μετὰ θεραπείας τοῦ ἡμίθανοῦς ἵππου του καὶ ἀνανήψεως καὶ μετανοίας τοῦ βλασφήμου ἐκείνου, ὅστις ἐφεξῆς ἀφωσιώθη εἰς τὸν γέροντα «καὶ τὸν πηγαινοέφερεν ἀπὸ τὸ σπίτι του εἰς τὸν Προφήτην Ἐλισαῖον». (Περιοδ. «Ἐνορία» ἔ. 1949, σελ. 296 καὶ 313-14). Ἰκανὰ ταῦτα, νομίζομεν, καὶ ἐνδεικτικὰ τῆς ἀγιότητος τοῦ ἀνδρός.

Ἐν ὄψει δὲ πάντων τῶν ἀνωτέρω, ἐκ τῶν ὁποίων διαπιστοῦται ἡ γενικὴ ἕξωθεν μαρτυρία τῆς ἀγιότητος τοῦ ἱερέως Νικολαίου Πλανᾶ οὐδεμία οὐδαμῶθεν ὑπῆρξε διαμφισβήτησις αὐτῆς. Νωπαὶ δὲ εἶναι ἐξ ἄλλου εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν μαρτυρίαι φθάσασαι μέχρι ἡμῶν διὰ στόματος πολλῶν ἐπιζώντων μέχρι πρότινος πνευματικῶν αὐτοῦ τέκνων καὶ ἄλλων ἐκ τοῦ κύκλου τοῦ περιβάλλοντος καὶ τῆς μετ' αὐτοῦ ἀναστροφῆς «εἰδόντων τὴν αὐτοῦ θεάρεστον βιοτήν καὶ πολιτείαν», εὐλαβῶς εἰσηγούμεθα τὴν ὑπὸ τῆς καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας ἀνομολόγησιν τῆς ἀγιότητος αὐτοῦ καὶ τὴν ἐνέργειαν τῶν δεόντων διὰ τὴν ὑπὸ τῆς Μεγάλῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐπίσημον ἀνακήρυξιν ταύτης καὶ καθορισμὸν τῆς ἐορτίου μνήμης αὐτοῦ τῇ 2ῃ Μαρτίου ἐκάστου ἔτους, ἐπετείῳ τῆς τῆ χειροτονίας αὐτοῦ ὡς πρεσβυτέρου καὶ τῆς μακαρίας κοιμήσεως αὐτοῦ ἐν Κυρίῳ. ■

Σπύρου Καρδαμάκ:
Ὁ Ἅγιος Νικόλαος ὁ Πλανᾶς ἐλεῶν μιὰ πτωχὴ γυναῖκα

Οἱ παραστάσεις ἀπὸ τὸν βίο τοῦ ἁγίου Νικολαίου τοῦ Πλανᾶ βρίσκονται στὰ γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Ἡ φωτογράφησις τῶν εἰκόνων ἔγινε γιὰ τὴν Πειραικὴ Ἐκκλησίαν ἀπὸ τὸν Γιώργο Ἀνανιάδη.

Τὸ κείμενο αὐτὸ ἀποτελεσε εἰσήγησι πρὸς τὴν Διαρκῆ Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος περὶ τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς ἀγιότητος τοῦ ὁσίου Νικολαίου τοῦ Πλανᾶ.

Ἡ ἀπλότητα ὡς ἔκφραση λειτουργικῆς καὶ ἀσκητικῆς ἐμπειρίας

Τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ναυπάκτου καὶ Ἁγίου Βλασίου
κ. Ἱεροθέου

Ὁ ἅγιος Παπὰ-Νικόλας Πλανᾶς διακρινόταν γιὰ τὴν μακαρία ἀπλότητα στὶς ἐνέργειές του, τὶς κινήσεις του, τὴν συμπεριφορά του καὶ τὴν ἐν γένει ἐκκλησιαστικὴ του ζωὴ. Αὐτὴ ἡ ἀπλότητα ἦταν καὶ ἔκφραση τοῦ χαρακτῆρος του, ἀλλὰ κυρίως καὶ πρὸ παντὸς ἦταν ἔκφραση τῆς λειτουργικῆς καὶ ἀσκητικῆς του ἐμπειρίας. Δὲν ἐπρόκειτο μόνο γιὰ μιὰ ἐξωτερικὴ ἀπλότητα στοὺς τρόπους, ἀλλὰ κυρίως γιὰ ἀπλότητα ποὺ προερχόταν ἀπὸ τὴν ἐνότητα καὶ τὴν καθαρότητα τοῦ ἐσωτερικοῦ του κόσμου.

Θὰ τονισθοῦν μερικὰ σημεῖα αὐτῆς τῆς ἀπλότητος τοῦ ἁγίου Νικολαίου Πλανᾶ καὶ στὴν συνέχεια θὰ ἐξηγηθῆ θεολογικῶς καὶ λειτουργικῶς.

1. Ἡ ἀγία ἀπλότητα

Τὸ βιβλίον ποὺ ἐξεδόθη γιὰ τὸν ἅγιο παπα-Νικόλα Πλανᾶ ποὺ εἶναι βιογραφία τοῦ Ἁγίου ἀπὸ μιὰ μαθήτριά του, τὴν μοναχὴ Μάρθα, κατὰ κόσμον Οὐρανία Παπαδοπούλου, φέρει ὡς τίτλον «ὁ ἀπλοῖκὸς ποιμὴν τῶν ἀπλῶν προβάτων».

Ἦταν ἕνας ἀπλὸς ποιμὴν ποὺ παιδαγωγοῦσε μερικὰ ἀπλὰ καὶ ἀπονήρευτα πρόβατα. Αὐτὸ φαίνεται καθαρὰ σὲ ὅλο τὸ βιβλίον. Τὸν χαρακτηρισμὸ αὐτὸν ἔδωσε ὁ ἀείμνηστος Φώτης Κόντογλου καὶ εἶναι γραμμένος στὴν εἰσαγωγὴ τοῦ βιβλίου αὐτοῦ.

Πράγματι, ὁ ἅγιος Νικόλαος Πλανᾶς ἦταν ἕνας καλὸς ποιμὴν, ἀλλὰ καὶ ἕνα ἀγαθὸ καὶ ἐκλεκτὸ πρόβατο τοῦ μεγάλου Ποιμένος Χριστοῦ, καὶ μὲ τὴν ἀπλοτήτά του, τὴν ἀκακία του, τὴν ταπεινώσή του δόξασε τὸν μεγάλο Ποιμένα Χριστό, ποὺ εἶναι συγχρόνως καὶ τὸ «ὡς ἐσφαγμένον ἀρνίον» τῆς Ἀποκαλύψεως. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης στὸ Εὐαγγέλιό του μᾶς διασώζει τὸν λόγον τοῦ Χριστοῦ «ἐγὼ εἶμι ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς» (Ἰωάν. θ', 11) καὶ ὁ ἴδιος Ἀπόστολος στὸ βιβλίον τῆς Ἀποκαλύψεως μᾶς παρουσιάζει Αὐτὸν τὸν καλὸν ποιμένα ὡς ἐσφαγμένο ἀρνίον, ποὺ θυσιάζεται γιὰ τὸν κόσμον καὶ τελικὰ Αὐτὸ τὸ ὡς ἐσφαγμένο ἀρνίον εἶναι ὁ κριτὴς τοῦ κόσμου. Ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς εἶναι συγχρόνως καὶ ποιμὴν καὶ ἄμνος, καὶ ὅσοι

συνδέονται μαζί Του ἔχουν καὶ τὶς δύο αὐτὲς ιδιότητες.

Ὁ Φώτης Κόντογλου γράφει στὴν ἀρχὴ τοῦ κειμένου του γιὰ τὸν παπα-Νικόλα: «Μακάριος εἶναι ὁ ἱστορικός του. Ἀλλὰ μακάριος εἶναι καὶ ὁποῖος τὸ διαβάσει καὶ χαίρεται ἀπὸ τὴ βλοσυρὴ ἀπλοτήτά του. Ἀπλὸς στάθηκε ὁ ἱστοροῦμενος, ἀπλὸς ὁ ἱστορικός του, ἀπλοὶ πρέπει νὰ εἶναι κι' ἐκεῖνοι ποὺ θὰ τὸ διαβάσουν... Καρδιὰ πονηρὴ καὶ ἄπιστη ἂς μὴν ἀπλῶσι ν' ἀνοίξῃ τοῦτο τὸ βιβλίον». Ἔτσι ἐνοιώθη καὶ ὁ Παπαδιαμάντης τὸν ἅγιο παπα-Νικόλα Πλανᾶ, γι' αὐτὸ ἔγραψε: «Γνωρίζω ἕνα ἱερέα εἰς τὰς Ἀθήνας. Εἶναι ὁ ταπεινότερος τῶν ἱερέων καὶ ὁ ἀπλοϊκώτερος τῶν ἀνθρώπων». Καὶ ὁ Φώτης Κόντογλου, ὁ ἱστορικός τῶν ταπεινῶν καὶ ἀπλῶν ἀνθρώπων, θὰ γράψῃ:

«Γνώρισμα τῆς Ὁρθοδόξιας εἶναι ἡ ἀπλότητα τῆς καρδιάς ποὺ φέρνει τὴν πίστη». Ὁλὴν ἡ βιογραφία τοῦ ἁγίου Νικολαίου Πλανᾶ δείχνει αὐτὸν τὸν ἀπλὸ Κληρικό, ποὺ ξέρει νὰ ποιμαίνει, νὰ ἀνέχεται, νὰ ἀγαπᾶ, νὰ εἶναι μιὰ καύση καρδίας ὑπὲρ ὅλης τῆς κτίσεως.

2. Ἡ ἀπλότητα τῆς καρδίας

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος προτρέπει τοὺς Χριστιανοὺς νὰ ἀποκτήσουν τὴν ἀπλότητα ποὺ εἶναι ἕνα βασικὸ στοιχεῖο τῆς κατὰ Χριστὸν ζωῆς.

Στοὺς Κορινθίους εὐχεται νὰ

πλουτίζουσι σὲ αὐτὴν τὴν ἀπλότητα στὴν ὁποία εὐαρεστεῖται ὁ Θεός: «ἐν παντὶ πλουτιζόμενοι εἰς πᾶσαν ἀπλότητα, ἥτις κατεργάζεται δι' ἡμῶν εὐχαριστίαν τῷ Θεῷ» (Β' Κορινθ. ι', 11). Τὸν ἀπασχολεῖ νὰ μὴ ἐξαπατηθοῦν οἱ Χριστιανοὶ ἀπὸ τὸν διάβολον καὶ φθαροῦν τὰ νοήματά τους «ἀπὸ τῆς ἀπλοτήτος τῆς εἰς τὸν Χριστόν» (Β' Κορ. ια', 3). Αὐτὴ ἡ ἀπλότητα δὲν εἶναι μιὰ ἐξωτερικὴ ἀρετὴ, ἀλλὰ συνδέεται μὲ τὴν ἀναγέννηση τοῦ ἀνθρώπου ποὺ γίνεται μὲ τὴν ἔνωσή του μὲ τὸν Χριστό, γι' αὐτὸ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος συνιστᾷ στοὺς Χριστιανοὺς τὴν ὑπακοὴν ποὺ πρέπει νὰ γίνεται «ἐν ἀπλοτητὶ τῆς καρδίας ὑμῶν ὡς τῷ Χριστῷ» (Εφ. στ', 5).

Αὐτὸς ὁ σύνδεσμος τῆς ἀπλοτήτος μὲ τὴν χριστιανικὴν ζωὴ καὶ τὴν καρδιακὴ ἐμπειρία δείχνει ὅτι ἡ χριστιανικὴ

Ἀθήρ. Τέλην 14ου - ἀρχὴς 15ου αἰ., Μονὴ Χιλανδαρίου.

Τὸν ἅγιο παπα-Νικόλα Πλανᾶ
τὸν κατήρτισε ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ,
γι' αὐτὸ δὲν ἦταν σύνθετος,
ἀλλὰ ἀπλός,
δὲν ἦταν προσποιητός,
ἀλλὰ ἀληθινός,
δὲν ἦταν ἐποχιακός,
ἀλλὰ μόνιμος, διαχρονικός.

ἀπλότητα διαφέρει ἀπὸ ὁποιαδήποτε ἄλλη ἀνθρωπιστικὴ ἀπλότητα. Μπορεῖ κανεὶς νὰ εἶναι ἀπλὸς στοὺς τρόπους, λόγῳ καταγωγῆς ἢ χαρακτῆρος, ἀλλὰ αὐτὸ μπορεῖ νὰ εἶναι μιὰ φυσικὴ κατάσταση, ποὺ δὲν σώζει. Στὴν Ἐκκλησία ἡ ἀπλότητα συνδέεται μὲ τὴν δευτέρη γέννηση καὶ ὄχι μὲ τὴν πρώτη γέννηση, εἶναι καρπὸς τοῦ εὖ εἶναι καὶ ὄχι ἀπλῶς τοῦ βιολογικοῦ εἶναι. Ἔτσι, μπορεῖ κάποιος νὰ εἶναι πτωχὸς καὶ ἀγράμματος, ἀλλὰ νὰ ἔχη ὑψηλὸ φρόνημα καὶ νὰ εἶναι πολὺπλοκος, σύνθετος, καθὼς ἐπίσης νὰ εἶναι σοφὸς κατὰ κόσμον καὶ ὄμως, ἐπειδὴ τὸν ἔχει διαποτίσει ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, νὰ εἶναι ἀπλὸς στὴν καρδιὰ καὶ συγκαταβατικὸς στοὺς ἀδελφούς του. Πῶς μπορεῖ κανεὶς νὰ εἶναι ἐγωιστὴς καὶ ὑπερήφανος, ὅταν, παρὰ τὴν ἐσωτερικὴ του κατάσταση, ἔχει βιώσει τὴν ἀγάπη καὶ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ;

Ὁ μακαριστὸς π. Παῖσιος μιλοῦσε γιὰ τὴν κατὰ Χριστὸν ἀπλότητα ποὺ τὴν συνέδεε μὲ τὴν ἁγιασμένη ζωὴ. Κάποτε ποὺ ἀναφερόταν στὴν ἀπλότητα εἶπε: «*Ἄν εἶναι παιδάκι, θὰ ἔχη ἀπλότητα. Ἄν εἶναι ἅγιος, θὰ ἔχη ἀπλότητα.*» Ἀλλο-

ἀπλοῦς καὶ γι' αὐτὸ ὁ ἄνθρωπος ποὺ συνδέεται μὲ τὸν Χριστὸ ἀποκτᾷ αὐτὴν τὴν μακαρία κατάσταση τῆς ἀπλότητας.

Ὁ Θεὸς, κατὰ τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, δὲν ἔχει καμμιά σύνθεση, ἀλλ' εἶναι ἀπλοῦς. Ἡ δυτικὴ σχολαστικὴ θεολογία, γιὰ νὰ διαφυλάξη τὴν ἀπλότητα τοῦ Θεοῦ, εἰσήγαγε τὸ λεγόμενο *actus purus* (καθαρὰ ἐνέργεια), δηλαδή τὴν αἰρετικὴ ἄποψη ὅτι στὸν Θεὸ ταυτίζεται ἡ ἄκτιστη οὐσία Του μὲ τὶς ἄκτιστες ἐνέργειές Του, καὶ κατὰ συνέπεια ὁ Θεὸς ἔρχεται σὲ ἐπαφὴ μὲ τὴν κτίση, ἀλλὰ καὶ τὸν ἄνθρωπο μὲ κτιστὲς ἐνέργειες. Ἡ αἰρετικὴ ἄποψη ὅτι στὸν Θεὸ ὑπάρχουν καὶ κτιστὲς ἐνέργειες διατυπώθηκε γιὰ νὰ διαφυλαχθῆ ἡ διδασκαλία περὶ τῆς ἀπλότητάς Του, γιὰ τὸ οἱ σχολαστικοὶ θεολόγοι πίστευαν ὅτι δῆθεν ἡ διάκριση μεταξὺ ἀκτίστου οὐσίας καὶ κτιστῆς ἐνέργειας στὸν Θεὸ εἰσάγει σύνθεση καὶ καταργεῖ τὴν ἀπλότητά Του.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ἀντικρούοντας τὶς ἀπόψεις αὐτὲς ποὺ εἶχε καὶ ὁ Βαρλαάμ, διδάσκει ὅτι «*κατ' οὐσίαν ἐν καὶ ἀπλοῦν τὸ θεῖον*» καὶ ὅτι ἡ ἄκτιστη ἐνέργεια

Ζεύγος ἐπιμανικίων. Τέλη 18ου αἰ. Σκήτη Ἁγίας Ἄννης.

τε εἶπε: «*Γιὰ νὰ ζῆση κανεὶς τὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ, πρέπει νὰ ἀπεκδυθῆ τὸν παλαιὸ του ἄνθρωπο, νὰ ἐπανεῖλθῃ κατὰ κάποιον τρόπο στὴν κατάσταση πρὸ τῆς πώσεως. Νὰ ἔχη ἀθωότητα καὶ ἀπλότητα, γιὰ νὰ εἶναι ἡ πίστη του ἀκλόνητη καὶ νὰ πιστεύῃ ἀπόλυτα ὅτι δὲν ὑπάρχει τίποτε ποὺ νὰ μὴν μπορῆ νὰ τὸ κἀνῃ ὁ Θεός.*» Καὶ ἄλλοτε εἶπε: «*Ἄν ἔχη κανεὶς ἀπλότητα, ἔχη ταπεινὴσιν, ὑπάρχει θεῖος φωτισμός, λαμποκοπάει.*» Ἔτσι, ἡ ἀπλότητα ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὴν ἐνέργεια τῆς θείας Χάριτος καὶ τὴν συνέργεια τοῦ Θεοῦ συνδέεται μὲ τὴν ἁγιότητα.

3. Ἡ θεολογία τῆς ἀπλότητας

Ἄν θελήσουμε νὰ δώσουμε μιὰ θεολογικὴ ἐρμηνεῖα τῆς πνευματικῆς ἀπλότητας θὰ λέγαμε ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι

τοῦ Θεοῦ δὲν καταργεῖ τὴν ἀπλότητά Του, ἀφοῦ ἡ ἄκτιστη ἐνέργειά Του δὲν εἰσάγει κάποια σύνθεση στὸν Θεό, διότι ὁ Θεὸς νοεῖται ἀπὸ μᾶς «*ὁῖλος ἀγαθότης καὶ ὁῖλος σοφία καὶ ὁῖλος δικαιοσύνη καὶ ὁῖλος δύναμις.*» Ἀλλῶστε, οἱ ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι κατὰ ἄλλο διαφορετικὸ ἀπὸ τὴν οὐσία Του, ἀλλὰ εἶναι ἡ οὐσιώδης κίνηση τῆς φύσεως-οὐσίας, γι' αὐτὸ καὶ ὀνομάζονται οὐσιώδεις ἐνέργειες.

Ἐπομένως, ὁ Θεὸς εἶναι ἀπλοῦς καὶ ἀπλότης. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι σύνθετος γιὰ τὸ ἀποτελεῖται ἀπὸ ψυχὴ καὶ σῶμα. Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀπλὴ ἀπὸ τὴν φύση της, ἐνῶ τὸ σῶμα εἶναι σύνθετο, γιὰ τὸ ἀποτελεῖται ἀπὸ διάφορα στοιχεῖα. Τὰ πάθη εἶναι ἐκεῖνα ποὺ εἰσάγουν τὴν σύνθεση στὴν ψυχὴ. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἐλευθερωθῆ ἀπὸ τὴν ἐνέργεια τῶν παθῶν, δηλαδή ὅταν μὲ τὴν δύναμη τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δική του συνέργεια μεταμορφῶνται τὶς δυνάμεις τῆς ψυχῆς γιὰ νὰ πορεύονται κατὰ φύσιν καὶ ὑπὲρ

Ὁ ἅγιος Νικόλαος Πλανᾶς εἶχε διαποτισθῆ ἀπὸ τὸ «πνεῦμα» τῆς θείας Εὐχαριστίας, ποὺ εἶναι τὸ ἦθος τῆς ἄκρας ταπεινώσεως τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Πάθους, τοῦ Σταυροῦ, τῆς Ταφῆς, τῆς καθόδου στὸν ἕδην καὶ τῆς Ἀναστάσεώς Του.

φύσιν καὶ μετέχει τῆς Χάριτός του, τότε, παρὰ τὸ σύνθετο τῆς ὑπαρξῆς του (ψυχὴ καὶ σῶμα), ἀποκτᾷ τὴν κατὰ Χάριν ἀπλότητα. Ὅποτε, τὴν σύνθεση δὲν τὴν εἰσάγει ἢ διάκριση οὐσίας καὶ ἐνέργειας στὸν Θεό, ἀλλὰ ἡ ὑπαρξή

κατάσταση αὐτὴ ὁ ἄνθρωπος ἔχει τεκμήρια κατὰ Χάριν θείας ἀπάθειας. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ Πατέρες διδάσκουν ὅτι ἡ ἀπάθεια δὲν εἶναι μιὰ φυσικὴ ἀρετὴ, ἀλλὰ καρπὸς τῆς θεωρίας τοῦ Θεοῦ, ἀποτέλεσμα μεθέξεως τῆς ἀκτίστου Χάριτος τοῦ Θεοῦ.

4. Τὸ ἐκκλησιαστικὸ καὶ λειτουργικὸ ἦθος τῆς ἀπλότητας

Ἀπὸ τὴν βιογραφία τοῦ ἁγίου παπα-Νικόλα Πλανᾶ φαίνεται ὅτι ἡ ἀπλότητά του, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν φυσικὴ κατάσταση τοῦ χαρακτῆρος του, εἶχε καὶ στοιχεῖα ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, δηλαδὴ ἦταν ἔκφραση τῆς ἀκενώτου ἀγάπης στὸν Θεὸ καὶ τῆς ἀστείρευτης ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον. Ἀλλήλωσε, ὁ Θεὸς τὰ φυσικὰ γνωρίσματα τοῦ ἀνθρώπου τὰ μεταμορφώνει καὶ τὰ καθιστᾷ πνευματικὰ χαρίσματα.

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης ἀναφέρεται στὴν ἀπλότητα τῶν ἁγίων, ἡ ὁποία διαφέρει ἀπὸ τὴν φυσικὴ ἀπλότητα. Γράφει ὅτι εἶναι καλὴ καὶ μακαρία «*ἡ φύσει τισὶν ἐνυπάρχουσα ἀπλότης*», ἡ ὁποία σκεπάζεται καὶ προφυλάσσεται ἀπὸ ποικίλες μεταβολές καὶ πάθη, ἀλλὰ δὲν εἶναι τόσο μακαριστὴ αὐτὴ ὅσο ἡ ἀπλότητα ποὺ ἀποκτήθηκε μὲ πόνους καὶ ἰδρώτες, ποὺ γίνεται πρόξενος τελείας ταπεινώσεως καὶ πραότητος. Ἡ ἀπλότητα συνδέεται μὲ τὴν πραότητα γι' αὐτὸ «*ψυχὴ πραεῖα, θρόνος ἀπλότητος*». Τε-

Ἐπιγονάτιο. Ἔτος 1727. Σκῆτη Ἁγίας Ἄννης.

τοῦ πάθους. Ὁ Θεὸς δὲν ἔχει πάθη, εἶναι ἀπλοῦς, ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος γίνεται ἀπλοῦς ὅταν ἐνωθῆ μὲ τὸν Θεὸ καὶ μεταμορφωθῶν ἢ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα του.

Ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμοιογητῆς στα ἔργα του ἀναλύει πῶς ὁ ἄνθρωπος ἀποκτᾷ τὴν κατὰ Χριστὸν ἀπλότητα, δηλαδὴ πῶς ὁ σύνθετος λογισμὸς γίνεται ἀπλὸς καὶ πῶς ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου ξεχωρίζει τὴν συμπλοκὴ τοῦ αἰσθητοῦ πράγματος ἀπὸ τὴν αἴσθηση καὶ τὴν φυσικὴ δύναμη (θυμὸς-ἐπιθυμία) ποὺ δημιουργεῖ τὸ πάθος καὶ ἐπαναφέρει τὸ καθένα ἀπὸ αὐτὰ στὸ φυσικὸ του λόγῳ.

Ὁ ἄββᾶς Δωρόθεος χαρακτηρίζει ὡς ψευδόμενον ἐκεῖνον ποὺ δὲν εἶναι «*ἀπλοῦς ἄνθρωπος, ἀλλὰ διπλοῦς*». Καὶ ἐπεξηγεῖ ὅτι διπλοῦς (καὶ ὄχι ἀπλοῦς) ἄνθρωπος εἶναι ἐκεῖνος ποὺ «*ἀλλῆλος ἐστὶν ἔσωθεν, καὶ ἄλλῆλος ἔξωθεν, διπλοῦν ἔχει καὶ ὄλον ἐκλευσμένον τὸν βίον αὐτοῦ*».

Ἔτσι, ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἀσκεῖται μέσα στὴν Ἐκκλησία, μὲ τὰ μυστήρια καὶ τὴν τήρηση τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ πορεύεται στὸν δρόμο τῆς ἀπάθειας, ποὺ εἶναι ἡ ζωὴ τῆς ἀπλότητας. Μάλιστα, ὅταν φθάσῃ στὸν φωτισμὸ τοῦ νοῦς καὶ τὴν θέωση, δηλαδὴ ὅταν βιώσῃ τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ ὡς Φῶς, τότε ἀποκτᾷ τὴν κατὰ Θεὸν ἀπλότητα, εἴτε εἶναι σοφὸς εἴτε εἶναι ἀγράμματος. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὅλες οἱ δυνάμεις τῆς ψυχῆς πορεύονται κατὰ φύσιν καὶ ὑπὲρ φύσιν, καὶ διαμορφώνουν, μετασκευάζουν καὶ μεταμορφώνουν καὶ τὸ σῶμα, ποὺ τὸ καθιστοῦν ἀπαθές. Στὴν

Ἐπιγονάτιο. Ἔτος 1734. Μονὴ Ἁγίου Ἰωάννου Θεολόγου, Πάτμου.

παιδικὰ, ἡ ἀπλότητα ὀρίζεται ὡς «*ἕξις ψυχῆς ἀποικίλης, πρὸς κακόνοιαν γινομένη ἀκίνητος*». Αὐτὴν τὴν ἀπλότητα εἶχε ὁ Ἄδὰμ πρὸ τῆς πτώσεως, ὅπως αὐτὴ ἡ ἀποικίλη ἀπλότητα εἶναι τὸ πρῶτο ἰδίωμα «*τῆς τῶν παιδῶν ἡλικίας*».

Μιὰ τέτοια μακαρία καὶ ἀποικίλη, παιδική, κατὰ Θεόν,

“Όταν ὁ ἄνθρωπος ἐλευθερωθῆ
ἀπὸ τὴν ἐνέργεια τῶν παθῶν,
καὶ μετέχει τῆς Χάριτος,
τότε, παρὰ τὸ σύνθετο
τῆς ὑπαρξῆς του,
ἀποκτᾷ τὴν κατὰ Χάριν
ἀπλότητα.

ἀπλότητα εἶχε ὁ ἅγιος παπα-Νικόλαος Πλανᾶς ποὺ ἦταν καρπὸς τῆς ἀγάπης του πρὸς τὸν Θεὸ καὶ τῆς κοινωνίας μαζί Του. Ἔτσι, δικαιολογεῖται ἡ ἀπονήρευτη συμπεριφορά του, ἡ ἀγάπη του ἀδιακρίτως πρὸς ὅλους. Μὲ αὐτὸ τὸ πρῶμα πρέπει νὰ ἐρμηνεύσουμε ὅτι οἱ ἄλλοι τὸν ἐβίβησαν, κατὰ τὴν διάρκεια τῆς θείας Λειτουργίας νὰ βρίσκεται πάνω ἀπὸ τὸ ἔδαφος, ἢ ὅταν ἐβίβησαν τὸ Φῶς τοῦ Θεοῦ νὰ τὸν περιβάλλη, ἢ ὅταν τὸν καθοδηγοῦσε ὁ ἄγγελος Κυρίου ἢ ὅταν συμπεριφερόταν μὲ μεγάλη ταπείνωση καὶ ἀπλότητα καὶ τόσα ἄλλα περιστατικά.

Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰ πιὸ πάνω, αὐτὴ ἡ ἀγία του ἀπλότητα ἦταν ἀποτέλεσμα τῆς ἐπισκέψεως τῆς θείας Χάριτος, ὅπως συγκεκριμενοποιεῖται σὲ μερικὰ σημεῖα.

Τὸ πρῶτον ὅτι εἶχε διαποτισθῆ ἀπὸ τὸ «πνεῦμα» τῆς

πο ὡς ἅγιο, κατὰ τὸ πατερικὸ λόγιο «εἶδες τὸν ἄνθρωπὸν σου εἶδες τὸν Θεόν σου».

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, μιλώντας γιὰ τὸν κατὰ σάρκα πατέρα του, τὸν περιγράφει ὡς ἄνθρωπο τῆς κατὰ Χριστὸν ἀπλότητας. Λέγει ὅτι ὁ πατέρας του Γρηγόριος ἦταν «ὕψηλότετος μὲν τῷ βίῳ, ταπεινότετος δὲ τῷ φρονήματι». Καὶ ὡς πρὸς μὲν τὴν ἀρετὴ ἦταν ἀπρόσιτος, ὡς πρὸς δὲ τὴν συναναστροφὴ «εὐπρόσιτος». Ἡ καλύτερη δὲ ἀρετὴ ποὺ τὸν χαρακτήριζε καὶ τὴν ὁποία πολλοὶ δὲν ἀγαποῦν ἦταν «ἡ ἀπλότης, καὶ τὸ τοῦ ἥθους ἄδολόν τε καὶ ἀμνησίκακον». Φαίνεται ἐδῶ ὅτι ἡ ἀπλότητα συνδέεται στενὰ μὲ τὸ ἄδολο τοῦ ἥθους καὶ τὴν ἀμνησικακία. Ἡ κατὰ Χριστὸν ἀπλότητα εἶναι τὸ ἀληθινὸ καὶ τὸ σταθερὸ, ἐνῶ «πᾶν ὃ προσποιεῖται, οὐδὲ μόνιμον».

Ζεῦγος ἐπιμανικίων. Ἔτος 1979. Μονὴ Ἰβήρων.

θείας Εὐχαριστίας, ποὺ εἶναι τὸ ἥθος τῆς ἄκρας ταπεινώσεως τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Πάθους, τοῦ Σταυροῦ, τῆς Ταφῆς, τῆς καθόδου στὸν ἕδη καὶ τῆς Ἀναστάσεώς Του. Τὸ «πνεῦμα» τῆς θείας Λειτουργίας εἶναι «πνεῦμα» κενώσεως, προσφορᾶς, θυσίας. Ἡ θεία Λειτουργία εἶναι ἕνας πυρηνικὸς ἀντιδραστήρας μέσα στὸν ὁποῖο σπάζουν ὅλα τὰ συμβατικὰ θερμόμετρα.

Τὸ δεύτερον εἶναι ὅτι ἡ ἀπλότητά του εἶχε διαμορφωθῆ ἀπὸ τὸ ἥθος τῆς ἀγρυπνίας, δηλαδὴ τῆς προσφορᾶς στὸν Θεὸ καὶ αὐτοῦ τοῦ βραδινοῦ ὕπνου. Ἀγαποῦσε βαθύτατα τὴν ἀγρυπνία, γιὰτὶ κατὰ τὴν διάρκεια τῆς νύκτας ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, ἰδίως ὅταν προσεύχεται, ἀποκτᾷ ἕναν ἄλλο ρυθμὸ, συντονίζεται μὲ τὴν ζωὴ τοῦ προπρωτοῦ Ἀδὰμ καὶ τοῦ ἐσχατολογικοῦ ἀνθρώπου, ἀκούει τοὺς κτύπους τῆς αἰωνιότητος, βιώνει τὰ ἄρρητα ρήματα.

Τὸ τρίτον εἶναι ὅτι ὁ παπα-Νικόλαος Πλανᾶς εἶχε προσαρμωσθῆ στὸ ἥθος τῆς ἄκρας ἀπλότητας, ταπεινότητας, πραότητος, ἀκτημοσύνης καὶ καθαρότητος, ποὺ συναντᾷ κανεὶς στοὺς ἐρημίτες τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ σὲ ἄλλους μοναχοὺς ποὺ ἐμπνέονται ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀτμόσφαιρα τῆς ἐρήμου τοῦ Ἁθῶνος. Φυσικά, δὲν ἐννοῶ ἁγιορεῖτες ποὺ ἔχουν ἐκκοσμικευθῆ καὶ ἀποδεσμεύθηκαν ἀπὸ τὴν ἀγία ἀπλότητα. Ἐνας ἀληθινὸς ἁγιορεΐτης δέχεται κάθε ἄνθρω-

πο ὡς ἅγιο, κατὰ τὸ πατερικὸ λόγιο «εἶδες τὸν ἄνθρωπὸν σου εἶδες τὸν Θεόν σου».

Ὁ ἅγιος παπα-Νικόλαος Πλανᾶς διαμορφώθηκε ἀπὸ αὐτὸ τὸ βᾶθος τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, τὸν κατήρισε ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ, γι' αὐτὸ δὲν ἦταν σύνθετος, ἀλλὰ ἀπλὸς, δὲν ἦταν προσποιεῖται, ἀλλὰ ἀληθινός, δὲν ἦταν ἐποχιακός, ἀλλὰ μόνιμος, διαχρονικός. Ἐζησε τὴν ἀπλότητα τοῦ Ἀδὰμ πρὸ τῆς πτώσεως καὶ τοῦ ἀνθρώπου τῆς ἐσχατῆς ἡμέρας.

Πέρασε ἀπὸ τὴν γῆ μας ἕνα ἀστέρι φωτεινὸ καὶ μᾶς ἔδειξε μερικὲς ἀνταύγειες τῆς ἀπλότητας τῆς αἰωνίου ζωῆς, ὅπου θὰ καταργηθοῦν ὅλα τὰ σύνθετα, καὶ θὰ ἀπλοποιηθῆ ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι ἡ ζωὴ τελείως, ἀφοῦ στοὺς αἰῶνες θὰ ἀκούγεται μόνο τὸ «Ἀλληλοῦσία», τὰ ἄρρητα ρήματα, τὰ περιεῖν τῶν ἀγγέλων, ὄχι ἀπλῶς τῆς ἀγρυπνίας, ἀλλὰ τῆς κατὰ Θεὸν ζωῆς μέσα στὸ Φῶς τῆς Τρισηλίου Θεότητος. ■

Τὰ ἱερὰ ἄμφια τοῦ τετρασέλιδου εἶχαν κατασκευαστεῖ σὲ ἐργαστήρια τῆς Κωνσταντινούπολης καὶ τῆς Σινώπης.

“Άγιος Νικόλαος ὁ Πλανᾶς, πρότυπο ἱερέα

Τοῦ Θεοδώρου Ἐκκλησιάρχου

Μιλᾶμε πολλὲς φορές στὸν καιρὸ μας γιὰ κρίση στοὺς θεσμοὺς τῆς κοινωνίας καὶ ἀνάμεσα σ’ αὐτοὺς περιλαμβάνουμε καὶ τὴν Ἐκκλησία ὡς διοίκηση. Σίγουρα τὸ φαινόμενο δὲν εἶναι καινούργιο καὶ σίγουρα δὲ σημαίνει ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν διακονεῖ τὸν σκοπὸ τῆς πάνω στῆ γῆ. Τὸ παρήγορο καὶ τὸ ἐνισχυτικὸ εἶναι ὅτι ὑπάρχουν ἄνθρωποι, καὶ στὸν καιρὸ μας, ποὺ κατορθώνουν νὰ ξεπεράσουν τὴν κακομοιριά μας καὶ νὰ ποδηγητήσουν μὲ τὸ παράδειγμά τους τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας.

Μιὰ τέτοια μορφή ἦταν ὁ ἅγιος Νικόλαος ὁ Πλανᾶς. Ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τὴν μνήμη του στὶς 2 Μαρτίου. Γεννήθηκε στὴ Νάξο τὸ 1851 καὶ κοιμήθηκε στὴν Ἀθήνα τὸ 1932. Θὰ κάνουμε μία προσπάθεια νὰ παρουσιάσουμε τὸν παπα-Νικόλα, τὸν ἀπλοϊκὸ ποιμένα τῶν ἀπλοϊκῶν προβάτων, στὶς σχέσεις μὲ τοὺς ἐνορίτες του, ὅπως φαίνονται ἀπὸ τὸ βιβλίο τῆς μοναχῆς Μάρθας.

Ἡ σχέση ποὺ καλλιιεργεῖ ὁ ἱερέας μὲ τοὺς ἐνορίτες του εἶναι τὸ μέτρο μὲ τὸ ὁποῖο μετρᾷ κανεὶς τὴν προσπάθεια ποὺ καταβάλλεται. Μέτρο δὲν εἶναι τὸ πολυπληθές, καὶ συνήθως ἀπαθές, ἐκκλησίασμα. Ὁ παπα-Νικόλας ἀδιαφορεῖ γιὰ τὸ πλῆθος καὶ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὸ πῶς θὰ τοὺς κάνει μετόχους τῆς ἁγιαστικῆς χάριτος τῶν μυστηρίων. Ποτὲ δὲν ἐνδιαφέρθηκε γιὰ τὸ βαθμὸ τῶν κοινωνικῶν γνωριμιῶν τῶν «παιδιῶν» του καὶ γιὰ ὅλα τὰ προβλήματά τους «διανυκτέρευε σχεδόν, προσευχόμενος» καὶ ἄς εἶχε λειτουργήσει μὲ τὸ δικό του, μοναδικὸ τρόπο τὴν προηγούμενη καὶ θὰ λειτουργοῦσε καὶ τὴ μέρα ποὺ θὰ ξημέρωνε (ἀναφέρεται ὅτι ἡ λειτουργία παρ’ αὐτῷ διαρκοῦσε 9-10 ὥρες...)

Στὴ σχέση μὲ τοὺς ἐνορίτες κυριαρχοῦσε ὁ σεβασμὸς τῆς ἰδιαιτερότητας τοῦ προσώπου. Ἀνάλογα μὲ τὶς δυνάμεις καὶ τὴν πνευματικὴ προκοπὴ τοῦ ἐξομολογούμενου καθόριζε τὴ νηστεία. Γιὰ τὸν κάθε ἐνορίτη του καὶ πνευματικὸ παιδί του δείχνει ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον στὶς στιγμὲς τῆς θλίψεως

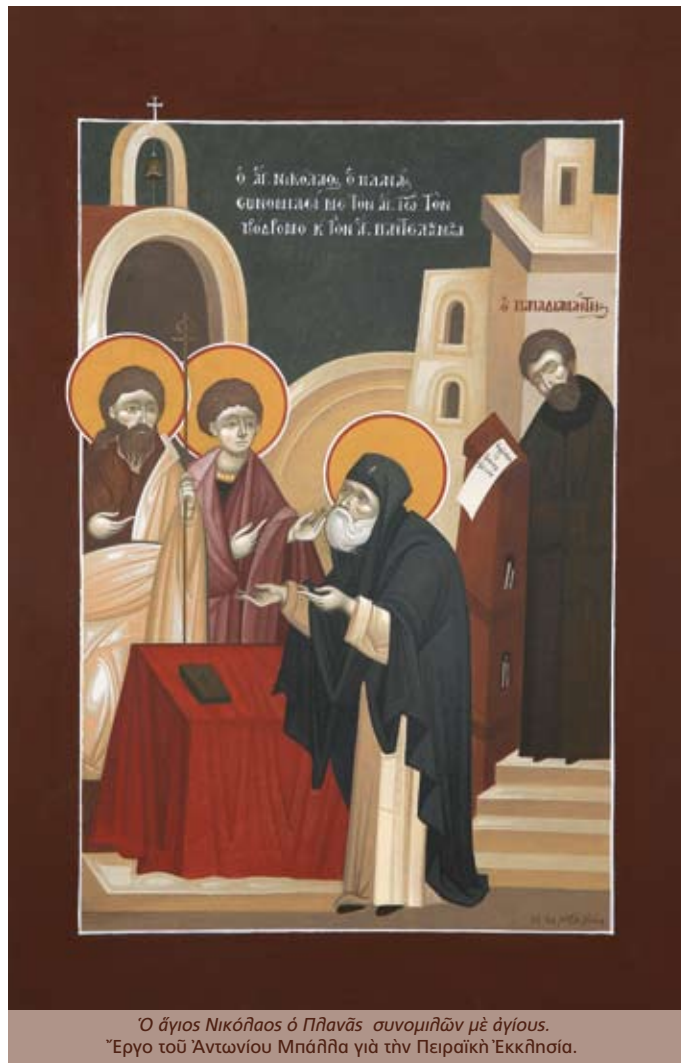
«κατέβασε τὸν οὐρανὸ στὴ γῆ, ἀπὸ τὴν ἀδιάκοπη καὶ ἐγκάρδια προσευχή». Νιώθει τὰ ξεχωριστὰ ἀτομικὰ προβλήματα «ἄκουσε μὲ προσοχή καὶ συμπόνια, ...εἶπε ὅτι θὰ προσευχηθεῖ». Καὶ ὅταν κάνει παρατηρήσεις τὶς κάνει μὲ πολλὴ εὐγένεια, διακριτικότητα ἀλλὰ καὶ ἀμεσότητα.

“Ὅταν πρόκειται νὰ κάνει κάτι τὸ καινούργιο, ποὺ θὰ ἔχει ἐπίπτωση στοὺς γύρω του, ρωτᾷ «τί ἴδες νὰ συνεχίσουμε καὶ ἐμεῖς αὐτό; Δὲ διστάζει νὰ ζητήσει συγγνώμη ἀπὸ τοὺς συνεργάτες του ὅταν καταλαβαίνει ὅτι ἡ προσωπικὴ του ἐπιθυμία καὶ διάθεση γιὰ συνέχιση τοῦ ἀγῶνα καὶ τῆς προσευχῆς, τοὺς κουράζει: «σᾶς παιδεύω, παιδιά μου, νὰ μὲ συγχωρέσετε», «νὰ μὲ συγχωρέσεις... εἴμαι λιγάκι παράξενος!»

Ὡς καλὸς ποιμένας γνωρίζει καλὰ τὸ ποίμνιό του καὶ προσπαθεῖ νὰ τὸ γνωρίσει ἀκόμη καλύτερα. Προσπαθεῖ νὰ νιώσει τὴν οὐσία τῶν προβλημάτων καὶ μετὰ νὰ προσφέρει τὴ βοήθειά του. Αὐτὸ τοῦ

δίνει τὴν ἄνεση νὰ ἔχει ξεκάθαρη στάση ἀπέναντί τους καὶ νὰ μὴν τοὺς κάνει νὰ πικραίνονται ποτὲ γιὰ τὴν ἐβλεπὴν ὅτι ὁ παπα-Νικόλας δὲν ἐβλεπε τὸν ἄνθρωπο μόνο ὡς ψυχὴ ἀλλὰ καὶ ὡς σῶμα καὶ κατὰ πρῶτον λόγον ἔπρεπε νὰ καλυφθοῦν οἱ σωματικὲς ἀνάγκες καὶ μετὰ νὰ προσεγγιστεῖ ὁ πιστὸς καὶ ἀπὸ τὴν «πνευματικὴ» σκοπιά.

«Προσφέρθηκε νὰ βάλει τὴν περιουσία του ἐνέχυρο,

Ὁ ἅγιος Νικόλαος ὁ Πλανᾶς συνομιλῶν μετὰ ἀγίων.
Ἔργο τοῦ Ἀντωνίου Μπάλλα γιὰ τὴν Πειραικὴ Ἐκκλησία.

Ὁ παπα-Νικόλας ἀδιαφορεῖ
γιὰ πολυπληθὲς ἐκκλησίασμα
κι ἐνδιαφέρεται
γιὰ τὸ πῶς θὰ κάνει τοὺς πιστοὺς
μετόχους τῆς ἀγιαστικῆς
χάριτος τῶν μυστηρίων.

γιὰ νὰ σωθεῖ ὁ πῆλσιόν του», «ἕνα γεροντάκι τὸν ἐπισκεπτόταν δις τῆς ἐβδομάδας καὶ τὸν συντηρεῖ σχεδὸν (ὁ παπα-Νικόλας)» -βλέπουμε ὅτι δὲν ἀφήνει στὸ φιλόπτωχο τὴν ὑλικὴ συμπαράσταση- «πῆρε τὸν φάκελο κλειστὸ μὲ σεβαστὸ ποσόν...», τὸν ἔδωσε ἀμέσως κλειστὸ σὲ μία πτωχὴ, εἶχε κόψει μισθὸ σὲ ἕντεκα οἰκογένειες χήρων καὶ ὀρφανῶν. ...Χρόνια διατηρεῖ τὸ ἐπίδομα...», «περνοῦσε πολλὸ χρῆμα ἀπὸ τὰ χέρια του, ἀλλ' ἀμέσως τὸ διοχέτευε στὴν ἐλεημοσύνη», προσεύχεται γιὰ νὰ βρεῖ κάποιος οἰκογενειάρχης δουλειά, προσεύχεται γιὰ ν' ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ τοὺς στομαχικοὺς πόνους μία ἐνορίτισσά του, καὶ ἀκόμη, καὶ μετὰ τὸ θάνατό του, προσωπικά του ἀντικείμενα ἢ καὶ μία εὐχὴ στ' ὄνομά του ἔδιναν λύση σὲ ἐπείγοντα σωματικὰ προβλήματα.

Οἱ πράξεις του αὐτὲς εἶχαν καλλιέργησι ἕνα σεβασμὸ τοῦ ποιμνίου του, ποὺ τὸν συνόδευε σὲ κάθε του βῆμα. Τὸν ὑποδέχονταν μὲ χαρὰ καὶ προσπαθοῦσαν νὰ ἔρθουν σὲ ἐπαφὴ μαζί του, νὰ πάρουν τὴν εὐλογία του- ἀκόμη καὶ οἱ ὁδηγοὶ θὰ εἶχαν ἐκείνη τὴ μέρα περισσότερα κέρδη! Δὲν ἐνδιαφέρονταν γιὰ τὴν πτωχικὴ ἐξωτερικὴ του ἐμφάνιση, οὔτε καὶ γιὰ τὸ ὅτι ἦταν κατὰ κόσμον ἀμόρφωτος. Ὅμως καὶ ὁ παπα-Νικόλας καταλάβαινε τὴν ἀγάπη τους, δὲν τὴν ἐκμεταλλεύονταν καὶ δὲν ἀδιαφοροῦσε ὅταν κάποιος «παιδί του» ἐτοίμαζε κάτι γι' αὐτόν.

Πρόθυμα ὁ παπα-Νικόλας συγχωρεῖ τὶς πράξεις τῶν ἄλλων ποὺ τὸν ἔχουν ὡς στόχο. Συγχωρεῖ τὸν νεώκορο ποὺ τὸν μούντζωνε, συγχωρεῖ αὐτοὺς ποὺ θέλουν νὰ τὸν ἐμπαΐξουν. Αὐτό, ὅμως, ποὺ δὲν συγχωρεῖ εἶναι ἡ ἀσυγχωρησία: Θεωροῦσε ἔνοχο ἕναν κληρικὸ ποὺ εἶχε ἀφορίσει μία κυρία καὶ πέθαναν καὶ οἱ δυὸ ἀσυγχώρητοι.

Κυριότερο μέσο ἀγωγῆς εἶχε τὸ παράδειγμα καὶ τὴν ἐμπρακτὴ νοθεσία.

Ἐξηγεῖ σὲ μία «κόρη του» γιατί νὰ μὴν θυμῶναι καὶ λῆξει: «καὶ ἴγω δὲν ξέρω νὰ μιλήσω; Ξέρω, ἀλλὰ σκέφτομαι τὸ ἀποτελεσμα καὶ ἔτσι σιωπῶ».

Ἐλέγχει μὲ πολλὴ ὁμορφὸ τρόπο τὴ συμπεριφορὰ τῶν ἄλλων καὶ τοὺς κάνει νὰ καταλάβουν τὸ βαθύτερο αἴτιο τῶν σφαλμάτων τους, «ἔβαλε κανόνα» σὲ ἕνα ἀστεφάνωτο ζευγάρι μόνον ὅταν τοὺς καλλιέργησε πνευματικά, καὶ ἐξη-

γεῖ μὲ πολλὴ ἀγάπη σὲ μία γυναῖκα ποὺ ζοῦσε παράνομα γιὰ ποιὸ λόγο δὲν μπορεῖ νὰ ἀποδεχθεῖ τὸ πρόσφορό της. Ἔτσι ἡ γυναῖκα καταλαβαίνει ὅτι δόγμα καὶ ἦθος εἶναι ἕνα καὶ τὸ αὐτό.

Ἀκόμη καὶ ὅταν βλέπει ὅτι ἡ ἀγάπη του δὲν βρῖσκει ἀναπόκριση καὶ ἡ καθημέρα του δὲν ἀπαντᾶται, αὐτὸς συνεχίζει ἀκάθεκτος τὴν προσπάθειά του γιὰ νὰ δείξει ὅτι ἡ ἀγάπη καταργεῖ ὅλα τὰ σύνορα: «δὲν εἶχε ἐχθρὸ κανένα». Φυσικά, προτιμᾷ νὰ προλάβει μία κατάσταση παρὰ νὰ τὴ νοθεύσει ἐξ ὑστέρων: ἐνίσχυε τὶς νεαρὲς χήρες «διότι ἡ φτώχεια ἐξωθεῖ πρὸς τὴν διαφθορά». Τὸ ἐνδιαφέρον του ἦταν στραμμένο πρὸς τὸν συνάνθρωπο ἀδιαφορώντας γιὰ τὴν πολιτικὴ του τοποθέτηση. Χαρακτηριστικὸ εἶναι ὅτι ὅταν τὸν ρώτησαν κάτι γιὰ τὰ πολιτικά, αὐτὸς ἀπάντησε: «*Ποιὸς κυβερνάει τώρα;*»

Ποτέ, ἐπίσης, γιὰ κάποιο αἴτημά του δὲν ἔκρουσε τὴν πόρτα ἰσχυρῶν- οὔτε ἐνδιαφερόταν τί θέση κατεῖχε ὁ ἐξομολογούμενος. Ὁ παπα-Νικόλας ἔκρουσε συνεχῶς τὴν πόρτα τοῦ Θεοῦ. Προσπαθεῖ νὰ παρηγορήσει γιὰ πράγματα ποὺ νιώθει ὅτι στενοχωροῦν τοὺς ἄλλους ἀλλὰ δὲν τοὺς βλάπτουν πνευματικά: «*δὲν πειράζει παιδί μου*» εἶπε σ' ἕναν ἀμαξὰ ὅταν ἀφήνιασαν τ' ἄλογά του, «*μὴ στεναχωριέσαι*» εἶπε στὴν ψάλτριά του ὅταν περπατοῦσαν στὸ σκοτάδι, καὶ ὁ ἴδιος δὲν στεναχωροῦνταν ἀκόμα καὶ μὲ πράξη ποὺ δικαιολογημένα θὰ ἔκαναν ἄλλους νὰ ἀγανακτήσουν, ἀλλὰ διδάσκει τὴν ὑπομονὴ καὶ τὴν ἀγάπη μὲ καλοσύνη καὶ ἀπάθεια.

Κάναμε μία μικρὴ προσπάθεια νὰ δοῦμε μία πλευρὰ τῆς ζωῆς μιᾶς ἀπὸ τὶς νεώτερες μορφὲς ἁγίων κληρικῶν. Ὅμως ἡ προσωπικότητα τοῦ παπα-Νικόλα δὲν μπορεῖ νὰ κηλιστεῖ σὲ μερικὲς γραμμὲς. Μπορεῖ νὰ μετρηθεῖ μόνον μὲ τὸ πόσες ψυχὲς παρασυρμένες

ἀπὸ τὴ ζωὴ του θὰ μπορέσουν νὰ φτάσουν πιὸ κοντὰ στὴ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. ■

Ὁ Ἅγιος τῶν ἡμερῶν μας

Τοῦ Δημήτρη Φερούση

«Ὁ τοῦ παραδόξου θαύματος.
Τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ὁ Θεὸς ἐπέλεξε,
τὴν δ' ἔπαρσιν τῶν σοφῶν τούτοις κατήσχυεν.
Εὐφραίνου ἡ ταπεινὴ
Νάξος, γενέθλιη Πηλανᾶ χρηματίσασα
Νικόηλον τὸν ἀπλοῦν
ἐν ἱερεῦσι Χριστοῦ ἡ ἐκθρέψασα...»

Θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε ὅτι ἡ ἐποχὴ μας εἶναι μία ἐποχὴ διχασμοῦ τῆς καρδιάς, σύγχυσης, χάους, φόβου (ὄχι ὑπαρξιακοῦ), ἀπληστίας, παραζήτησης καὶ ἀνησυχίας. Δὲν ὑπάρχει καμιὰ δίψα ἀλήθειας. Καὶ οὔτε ἀμείλικτα ἐρωτήματα ζωῆς ἀναζητοῦν κάποια ἀπόκριση ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Ἐνῶ ἡ πλατάρια γιὰ μάθηση καὶ χορτασμό τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ νοῦ σχεδὸν ἔχει νεκρωθεῖ. Συνάμα ἡ «ἀπολιταρχία τοῦ λογικοῦ» τείνει νὰ ἐπικρατήσῃ σ' ἓνα σιδερένιο αἰῶνα.

«Στὴν ἐποχὴ μας, γράφει ὁ ἴω. Θεοδωρακόπουλος, ἔγιναν ὅλα μηχανικὰ καὶ ἀπρόσωπα, δηλαδὴ ἀνώνυμα, ἐξωτερικὰ· ἔχασαν δηλαδὴ τὴν ἐσωτερικότητα τοὺς. Καὶ ἡ ἀνωνυμία αὐτὴ εἶναι ἡ κύρια πηγὴ τῆς σύγχρονης διαφθορᾶς».

Ἐπὶ αὐτῆς ἡ ἀγωνία τοῦ ἀδιέξοδου, ἔτσι ὅπως τὴ δίδαξαν ὁ Νίτσε, ὁ Σάρτρ, ὁ Καζαντζάκης καὶ ἄλλοι πολλοί, οἱ ὁποῖοι ἔβγαλαν τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴ σιγουριά τῆς ἐγκοσμιότητας καὶ τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ;

Ὡστόσο ὁ «Ἐκκλησιαστής» λέει: «Τὸν Θεὸ φοβοῦ καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φύλασσε, ὅτι τοῦτο πᾶς ἄνθρωπος» (ἔχει καθῆκον κάθε ἄνθρωπος).

Ποῦ θὰ πεῖ ὅτι ὁποῖος συνειδητὰ ζεῖ μέσα στὸ ἔδαφος καὶ στὸ πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ συνάμα βιώνει σωστὰ τὴν ὀρθόδοξη πνευματικότητα, καμιὰ ὑπέρμετρη τραγικότητα, θλίψη, ἀδιέξοδο καὶ ἀπειλή δὲν πρέπει νὰ φωλιάζῃ στὴν καρδιά του. Κανένα δίλημμα δὲν πρέπει νὰ κάμψῃ τὸ φρόνημα καὶ τὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ χριστιανοῦ στὸ Θεό. «Μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ πίστευε» μᾶς παραγγέλλει

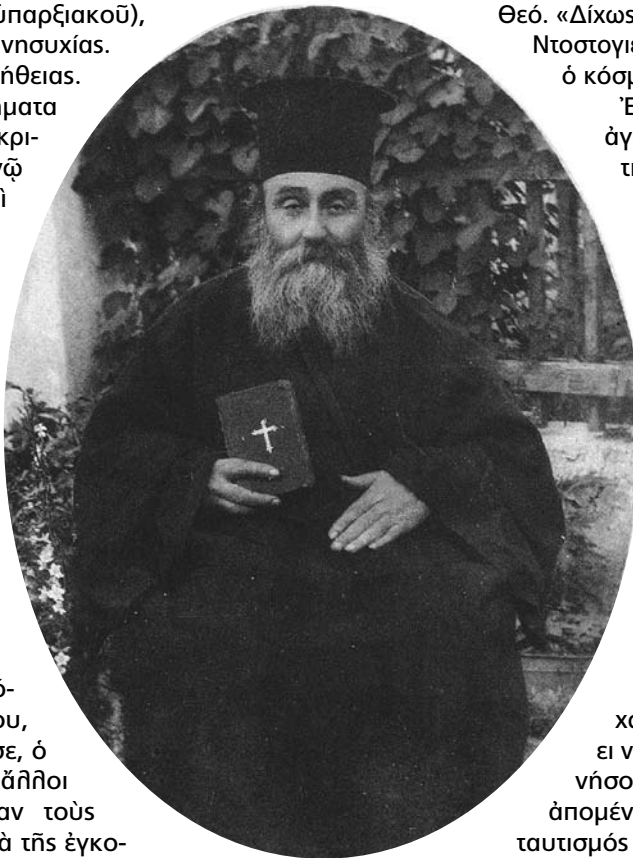
ὁ Κύριος.

Βέβαια, τοῦτοι οἱ καιροί, ἔνεκα τῆς μεγάλης πνευματικῆς τους καθίζησης ἀπαιτοῦν μία ξεχωριστὴ κατάθεση προσωπικῆς καὶ συλλογικῆς προσπάθειας, ἀφοῦ ἄκομα καὶ ἡ ἀγιότητα ἀποτελεῖ ἓνα «ληθμονημένο ὄραμα». Καὶ εἶναι ἀρκετοὶ ἐκεῖνοι ποὺ νομίζουν ὅτι μποροῦν νὰ ἔχουν ποιότητα ζωῆς δίχως τροπὴ (τὴν κεραία ποὺ ἀπὸ ἠλεκτροφόρο σύρμα δίνει κίνηση στὸ ὄχημα). Ἀλλὰ εἶναι φανερὸ πιά, ὅτι τίποτα τὸ δημιουργικὸ δὲν μπορεῖ νὰ κινηθεῖ δίχως πίστη καὶ μάλιστα στὸν ἀληθινὸ Θεό. «Δίχως Θεὸ ὅλα ἐπιτρέπονται» λέει ὁ Ντοστογιέφσκυ, καὶ βλέπουμε ποῦ πάει ὁ κόσμος σήμερα!

Ἐπίσης εἶναι γνωστὸ ὅτι τὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν κίνηση καὶ διατήρηση τοῦ τροπῆ μὲ τὸν ἠλεκτροφόρο οὐρανό, δὲν μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ τὸν κάνει πάντα μόνος του! Εἶναι ἀνίσχυρος ὑποκειμενικὰ καὶ συγκυριακά. Γι' αὐτὸ χρειάζεται βοήθεια. Θέλει διαλεκτικὴ ἐνίσχυση ἀπὸ φωτισμένες μορφές, ταπεινοὺς σηματοδότες, ταγούς καὶ ἀγίους. Οἱ ὁποῖοι μὲ τὴ βαθιὰ πίστη καὶ τὴν ἔμπρακτο, χριστιανικὴ διδασχὴ τους, δίνουν ἐγγυημένες λύσεις στὰ πνευματικὰ καὶ ὑλικά προβλήματα τῆς καθημερινῆς ζωῆς.

Ἄλλωστε «ἡ πίστη μας χωρὶς αὐτοὺς τοὺς ἀγίους παύει νὰ ὑφίσταται». Καὶ «ἂν ληθμονήσουμε αὐτὴ τὴν ἀγιότητα δὲν ἀπομένει ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία παρὰ ὁ ταυτισμός της μὲ τὸν κόσμο», γράφει ὁ Μητροπ. Περγάμου Ἰω. Ζηζιούλας.

Μιὰ τέτοια μορφή, ἐπικαιρὴς ἀναφορᾶς γιὰ τοὺς καιροὺς μας, εἶναι καὶ ὁ ἀπλοϊκός, ταπεινὸς καὶ φτωχὸς (ἔως πέννης) παπα-Νικόηλος Πηλανᾶς. Ὁ ὁποῖος βίωσε τὸ σκάνδαλο καὶ τὴ μωρία τῆς πίστες ὅπως τὴ χαρακτηρίζει ἡ Γραφή ὄχι γιὰ τὶς κηρυκτικὲς, συγγραφικὲς, πατερικὲς ἢ θύραθεν γνώσεις του, ἀλλὰ γιὰ τὴν ἀδιατίμητο ταπεινότητά του, τὴν ἀγάπη του πρὸς τὸν πᾶσι, καὶ κυρίως γιὰ τὴ λιτότητα τοῦ βίου του. Ἦταν ἓνας ἀληθινὸς «φιλος τῆς ὑπακοῆς» στὸ θέλημα καὶ μόνο τοῦ Θεοῦ, ὑπόδειγμα χριστιανικοῦ βίου καὶ ποιμένα ὁ ὁποῖος, σ' ἀλήθεια,

Ὁ Ὅσιος Νικόλας Πλανᾶς
δὲν εἶχε τίποτ' ἄλλο
στὸ νοῦ του
ἐκτὸς ἀπὸ τῆ δόξα τοῦ Θεοῦ
καὶ τῆ διακονία
τῶν συνανθρώπων του
μέσα στὴν Ἐκκλησία.

«τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων».

Ὁ καλὸς αὐτὸς λειψίτης ἔζησε καὶ ἐργάστηκε στὴν Ἀθήνα περισσότερα ἀπὸ ἑξήντα χρόνια καὶ κοιμήθηκε στὶς 2 Μαρτίου τοῦ ἔτους 1932. Θεωροῦσε ὅμως πάντοτε τὸν ἑαυτό του Νάξιο καὶ περφηανευόταν γι' αὐτό.

Ὁ Νικόλας Πλανᾶς γεννήθηκε στὴ Νάξο τὸ 1851 ἀπὸ γνωστὴ καὶ πολυκλάδου οἰκογένεια τῆς Χώρας. Καὶ μεγάλωσε πλῆρι στὸ σπίτι τοῦ ὀνομαστοῦ τέκνου τῆς Ναξίας

Ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτη, μέσα σ' ἓνα κλίμα μουσικῆς ἑξαρσης ποὺ καλλιεργοῦσαν τότε ἔντονα οἱ Κολληβάδες, οἱ πατέρες τοῦ Ἄθω καὶ οἱ Γέροντες τοῦ Ἡσυχασμοῦ. Ἐπὶ αὐτὸ καὶ ὁ παπποῦς τοῦ Νικόλα Πλανᾶ ἀπὸ τὴν μητέρα του ἦταν ὀφθιαλτροῦς τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας, ὁ οἰκονόμος Γεώργιος Μελλισσοῦργος. (Ἀπὸ τὸ βιβλίο τοῦ Δημήτρη Φερούση «Ὁ παπακλήγερὸς Νικόλαος Πλανᾶς», ἐκδ. Ἀστέρως, Ἀθήνα 1992).

Μετὰ τὸ θάνατο τοῦ πατέρα του στὰ 1868, ὁ Νικόλας Πλανᾶς μαζὶ μὲ τὴν μητέρα του Αὐγουστίνα καὶ τὴ μικρὴ ἀδελφή του Σουσάνα «μετανάστεψε» στὴν Ἀθήνα. Ἀφοῦ στὸ μεταξύ, φέρνοντας μέσα του τὰ πλοῦσια βιώματα τῆς γενέθλιας γῆς καὶ τῆς οἰκογενειακῆς παράδοσης, εἶχε ἀποφασίσει τὴ σταδιοδρομία του!

Ὅταν ὁ Νικόλας Πλανᾶς ἔφυγε ἀπὸ τὸν λειψίνα τῆς ναξιακῆς γαλήνης καὶ ἦρθε στὴν Ἀθήνα, βρέθηκε ξαφνικὰ μέσα στὴ βαβούρα καὶ τὸ ἐγκόσμιο σκόρπισμα μιᾶς νέας Βαβυλώνας. Σ'

ἓνα κλίμα πρωτεύουσας ἀσύνδετης, παραγμένης καὶ ἀσυνάρτητης ζωῆς. Ἡ ὁποία δίχως συγκεκριμένη ταυτότητα, συνεχιζόταν πάνω στὰ χνάρια τῆς βαυαρικῆς καὶ ὀθωνικῆς ἄρνησης καὶ ἀμετροπέρας (μεγαλοστομίας).

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀθήνας, ὡς ἓνας ἄθλιος συρφετός, προσπαθοῦσαν, μιμούμενοι τὰ εὐρωπαϊκὰ κακέκτυπα ζωῆς, συμπεριφορᾶς καὶ φιλοσοφίας, νὰ συγκροτήσουν μιὰ ἀτομικὴ καὶ συλλογικὴ συνείδηση. Σ' αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους τῆς πρωτεύουσας ἀναφέρεται ὁ Κονδυλάκης μὲ τοὺς «Ἀθλίους τῶν Ἀθηνῶν», ὁ Σουρῆς, ὁ Συνοδινὸς καὶ πολλοὶ ἄλλοι συγγραφεῖς. Ἀκόμα καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης ποὺ ἔγραψε πικραμένος:

«Φεῦ. Τίς μοι δώσει ὕδωρ καὶ δάκρυα; Ἀπὸ τὸν τόπον τῆς δοκιμασίας καὶ τὸν τόπον τῆς μικρῆς ἀναψυχῆς, ἦλθα εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης, ὅπου ἀπὸ πολλοῦ σύρω τὸν σταυρόν μου, μὴ ἔχων πλεόν δυνάμεις νὰ τὸν βαστάζω εἰς τὴν πόλιν τῆς δουλοπαροικίας καὶ τῶν πλουτοκρατῶν. Ἐφθασα εἰς Ἀθήνας...»

Ἐπὶ αὐτὸ καὶ ὁ Κωστῆς Μπασιᾶς δὲν φείδεται παρρησίας γιὰ νὰ περιγράψει τὴν κατάσταση τῆς πλάνης καὶ τῆς ἀσυναρτησίας ποὺ ἐπικρατοῦσε στὴν ἀλληλοπόροια Ἀθήνα.

«Ὅ,τι ἱερὸ φυλάξαμε, γράφει, τετρακόσια χρόνια σκληρῆς ποδοπατιέται, ὅ,τι μᾶς κράτησε ὀρθίου, σὰν ἀσάλευτο ἀντιστήλη, γκρεμίζεται. Σὲ τέτοιο γιουρούσι τοῦ σατανᾶ, κάθε ὑποταγὴ εἶναι ἄρνηση τῆς πίστεως καὶ παράδοση στὸ διάβολο».

Σ' αὐτὸ τὸν κόσμο ἦρθε ὁ Νικόλας Πλανᾶς νὰ ζήσει καὶ νὰ καταθέσει τὸ ὑστέρημα τῆς καρδιάς του. Νὰ στηρίξει τὴν ἀνθρώπιν ἀξιοπρέπεια μέσα ἀπὸ ταπείνωση καὶ ἀγάπη καὶ νὰ ἀνατρέψει πολλὰ κατεστημένες συνθήκες μέσα στὸ κέντρο τῆς ἀθηναϊκῆς ἀδιαφορίας καὶ τοῦ κυνικοῦ ἀθεϊσμοῦ. Νὰ ξαναδώσει τὴν ἱερότητα καὶ τὸν χαμένο ἐνθουσιασμό στὸν κόσμο τῆς θρησκευτικῆς, χριστιανικῆς λατρείας. Καὶ παρὰ τοὺς διωγμούς καὶ τὶς ληϊδορίες νὰ ἐγκαινιάσει μαζὶ μὲ τὸ φίλο του Παπαδιαμάντη καὶ τοὺς ἄλλους «Συμποτικούς» συντρόφους του, ἓνα νέο πνεῦμα ἐκκλησιαστικῆς καθαρότητας στὰ τέλη

τοῦ 19ου καὶ στὶς ἀρχὲς τοῦ 20οῦ αἰῶνα.

Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης σὲ ἄρθρο του μοναδικό, μὲ τίτλο: «Ἱερεῖς τῶν πόλεων καὶ ἱερεῖς τῶν χωριῶν» ποὺ δημοσιεύθηκε στὸ λεύκωμα «Ἡ Ἑλλὰς κατὰ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνας τοῦ 1896», μεταξύ τῶν ἄλλων ἔγραψε:

«Γνωρίζω ἓνα ἱερέα εἰς τὰς Ἀθήνας. Εἶναι ὁ ταπεινότερος τῶν ἱερέων καὶ ὁ ἀπλοϊκότερος τῶν ἀνθρώπων. Εἶναι ἀξιαγάπτος. Εἶναι ἀπλοϊκὸς καὶ ἐνάρετος. Εἶναι ἄξιος τοῦ πρώτου τῶν μακαρισμῶν τοῦ Σωτῆρος».

Ἐπρόκειτο γιὰ τὸν Νικόλα Πλανᾶ ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ πρῶτα στεφανώθηκε, στὶς 14 τοῦ Ἀπρίλη τοῦ 1879 καὶ

Ὁ ἅγιος Νικόλαος Πλανᾶς
ἐνιωθε πάντοτε πλούσιος
καὶ μόνο ὅτι ὑπηρετοῦσε
τὸ Θυσιαστήριο ὡς ἱερέας Χριστοῦ
καὶ ἀγίαζε τὸν κόσμον.

τὸν Ἰούλιο χειροτονήθηκε διάκονος στὴ Μεταμόρφωση τοῦ Σωτῆρος Πλάκας, ἔμεινε γιὰ λίγα χρόνια νὰ ὑπηρετεῖ μὲ ξεχωριστὸ ἦθος στὸν ἴδιο Ναό. Καὶ στὴ συνέχεια, στὶς 2 Μαρτίου τοῦ 1884, χειροτονήθηκε σὲ Πρεσβύτερο στὸ ἐκκλησιάκι τοῦ Ἁγίου Ἐλισαίου ὡς «Νικόλαος Πλανᾶς Ἱερεὺς ἐκ Νάξου» καὶ τοποθετήθηκε στὸν Ἅγιο Ἰωάννη Βουηλιαγμένους. Ἐνεκα ὅμως τοῦ ὅτι σὲ ὄλη τὴν περιοχὴ εἶχε μόνο τρεῖς οἰκογένειες ποιμένων ὡς ἐνορίτες, λειτουργοῦσε τακτικότερα στὸν Ἅγιο Ἐλισαῖο, στὸ Μοναστηράκι, μὲ ψάλτες τὸν Ἀλέξανδρο Παπαδιαμάντη καὶ τὸν Ἀλέξανδρο Μωραϊτίδη. Καὶ εἶχε τὴν ἱερὴ συνήθεια νὰ κάνει σχεδὸν καθημερινὲς λειτουργίες καὶ ἀγρυπνίες σὲ ὅλα τὰ ἐκκλησιάκια τῆς Ἀθήνας καὶ ἔξω ἀπ' αὐτή.

Ἰδιαίτερα στὸ ἐκκλησιάκι τοῦ Ἁγίου Ἐλισαίου ὅπου τὸ τυπικὸ ἦταν ἀγιορειτικό, πλούσιο σὲ κατάνυξη, συγκεντρώνονταν πάρα πολλὲς ἀπὸ τὶς ἐκκλησιαστικὲς μορφὲς τῆς ἐποχῆς, οἱ ὁποῖες ἀργότερα ἔπαιζαν μεγάλου ρόλου στὸν ἐκκλησιαστικὸ βίον τῆς Χώρας, ὅπως ἦταν: ὁ Νεκτᾶριος Κεφαλῆς, ὁ Φιλόθεος Ζερβᾶκος, ὁ Φώτης Κόντογλου, πολλοὶ Ἐπίσκοποι καὶ ἀγιορεῖτες Γέροντες. Οἱ ὁποῖοι στὸ πρόσωπο τοῦ παπα-Νικόλα Πλανᾶ, τοῦ ὀλιγογράμμου καὶ ταπεινοῦ ἱερέα, ἔβρισκαν καὶ βίωναν τὴν «πρόγευση τῶν ἐσχάτων». Τὴν ἀγιότητα ὡς ἐκκλησιαστικὴ ἐμπειρία. Ποῦ σημαίνει ὅτι μέσα στὸ μικρὸ ἐκκλησιάκι ὑπῆρχε εἰκονισμὸς τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ μετοχὴ στὴ δόξα τοῦ Θεοῦ καὶ στὴ νοτιή θέωση τῶν «μυσταγωγικῶς παρισταμένων».

Γιὰ τὸν παπα-Νικόλα Πλανᾶ δὲν ὑπῆρξε ποτὲ θέμα ὑλικῶν ὠφελιμάτων. Ἐνιωθε πάντοτε πλούσιος καὶ μόνο ὅτι ὑπηρετοῦσε τὸ Θυσιαστήριο ὡς ἱερέας Χριστοῦ καὶ ἀγίαζε τὸν κόσμον. Ζοῦσε σ' ἓνα ταπεινὸ δωματιάκι στὸ σπίτι τῆς νύμφης του ἀπὸ τὸ γιό του Ἰωάννη, κάπου στὸ Κουκάκι (Γαργαρέττα). Φοροῦσε μόνιμα τὸ ἴδιο τριμμένο ρασάκι ἕως τὴν τελευτὴ τοῦ βίου του. Ἡ ὁποία ἔγινε, δίκως νὰ ἀρρωστήσει, τὴν Τσικνοπέμπτη τοῦ 1932, ἐνῶ εἶχε ξαπλώσει γιὰ νὰ κοιμηθεῖ.

Ἀργότερα γιὰ τὴ μοναδικότητα καὶ ἀγιότητα τοῦ Παπακαλόγερου Νικόλα Πλανᾶ, διαμορφώθηκε ἡ συνείδηση στὸ λαὸ ὅτι θαυματοργοῦσε. Καὶ ὅτι αὐτὸ συνέβη ἐπειδὴ ὁ Ὅσιος Νικόλαος Πλανᾶς δὲν εἶχε τίποτ' ἄλλο στὸ νοῦ του ἐκτὸς ἀπὸ τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ καὶ τὴ διακονία τῶν συνανθρώπων του μέσα στὴν Ἐκκλησία.

Κατὰ τὴν κηδεῖα του, ποῦ ἔγινε στὸν Ἅγιο Γίαννη Βουηλιαγμένους, ὅπου ὁ ἀγαθὸς Πρεσβύτερος ὑπηρέτησε ἐπὶ πενήντα ἔτη, ἀκούστηκαν πολλοὶ ἐπαινετικοὶ λόγοι

καὶ γράφτηκαν στὸν Τύπο κείμενα ποῦ μιλοῦσαν γιὰ τὴν ἀφιλοκερδεῖα, τὴν ἀπλότητά του καὶ τὴν ἀπόλυτη καθοσύνη του. Τὸν ἐπικήδειο ἐκφώνησε ὁ ἴδιος ὁ Ἀρχιεπίσκοπος κυρὸς Χρυσόστομος Παπαδόπουλος. Καὶ τὸ μεγάλο πλῆθος τοῦ λαοῦ ἀπαίτησε νὰ γίνει ἡ περιφορὰ τοῦ σκηνώματος του σὲ ὄλη τὴν Πλάκα τῆς Ἀθήνας ὅπου ἔζησε καὶ διακόνησε.

Στὶς μέρες μας, ὅσο ποτὲ ἄλλοτε, ἡ μνήμη τοῦ Ὁσίου Νικόλαου Πλανᾶ, εἶναι ἐπικαίρη καὶ παραδειγματικὴ γιὰ τὸν Κήληρο καὶ τὸ Λαό. Ἡ αὐτάρκειά του ἦταν πνευματικὴ. Καὶ αὐτὸ τοῦ ἔδινε τὴ δυνατότητα νὰ αἰσθάνεται πλούσιος ἐνῶ ἦταν φτωχός. Νὰ ἔχει μόνιμα τὸν τροπὴ ἐνωμένο μὲ τὸν Οὐρανὸ καὶ δίκως κανένα φόβο νὰ ἀντιμετωπίζει ὅλες τὶς ἐξωτερικὲς συγκυρίες, οἱ ὁποῖες καὶ στὰ χρόνια του ἦταν πολλὲ

σκληρὲς καὶ πειστικὲς, ὅπως καὶ στὶς μέρες μας! Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Ἐκκλησία μας, μετὰ τὴν ἀγιοκατάταξή του, δίκαια ψάλλει:

«Πλανᾶς ὁ Νικόλαος, ὁ ταπεινὸς πρεσβύτερος ὡφθη ἐκλεκτὸς Χριστοῦ ἐργάτης,
μικρὸς τὸ δέμας, πεφωτισμένος τὸν νοῦν,
πίστει σοφῶν ὑπερτερῶν,
ὄρθρω καὶ νυχθημερῶν
τῷ φωτὶ αὐγαζόμενος».

Συντεθημένο ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη Πατρῶν κυρὸ Νικόδημο

Περὶ μακροθυμίας

Τῆς μακαριστῆς μοναχῆς Μάρθας

Ὁ παραμερισμός του εἰς ἀγρυπνίαν

Δὲν ἐνθυμοῦμαι ἀκριβῶς χρονολογίαν, ἀλλὰ ξεύρω μόνον, ὅτι τὰ παρόντα ἔγιναν προτοῦ γίνῃ ὁ διωγμὸς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Μιὰ βραδυὰ θὰ ἐγίνετο ἀγρυπνία στὴν Ἀνάληψη, καὶ ἤθελε νὰ πάν νὰ ἀγρυπνήσῃ. Ἀμέσως τὸ ἀγαπημένο του πνευματικὸ παιδί ἄφησε τὴ δουλειά του, τὸν ἔβαλε στὸ ἀμάξι μὲ μιὰ ὑποτακτικὴ του, καὶ ταυτοχρόνως ἔλεγε ὁ κύριος σὲ κάποιον παρατυχόντα φίλον του: «Δὲν μπορῶ νὰ μὴν ἐξυπηρετήσω τὸν Αὐληκὸν τοῦ οὐρανοῦ Βασιλέως!» Ὅταν πήγαμε στὴν ἐκκλησία, πῆγε καὶ ἐκάθισε σὲ μιὰν ἄκρη τοῦ Ἱεροῦ.

Δυὸ ἢ τρεῖς ἱερομόναχοι εἶχον ἔλθει ἀπὸ κάποια πεφημισμένη μονὴ καὶ πρῶτη τους ἀρετὴ ἦταν νά... μὴ τοῦ δώσουν σημασία εἰς ὄλο τὸ διάστημα τῆς νυκτός. Ἐνῶ ἐκεῖνος γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ ἐπῆγε, γιὰ νὰ συλλειτουργήσῃ.

Ἐξημέρωσε. Ἄρχισε ὁ κόσμος νὰ ἐτοιμάζεται νὰ φύγῃ. Βγῆκε καὶ ὁ Παπποῦς νὰ φύγῃ, ἀλλὰ τί συνέβη τότε; Στὴν παλαιὰ ἐκκλησία ὑπῆρχον ὀλίγα σκαλοπάτια, καὶ ὁ παππᾶς εἶχε βγῆ στὸ πρῶτο σκαλοπάτι ἐτοιμος νὰ κατεβῆ κάτω. Ὁ κόσμος, ἔπεσαν κάτω εἰς τὸ ἔδαφος νὰ τὸν προσκυνήσουν καὶ νὰ λάβουν τὴν εὐλογία του, ὅλοι οἱ ἀγρυπνήσαντες σχεδόν. Οἱ ἀνωτέρω ἱερομόναχοι ἔμειναν μὲ ἀνοικτὸ τὸ στόμα, καὶ μάτια γεμάτα ἔκπληξη, γιὰ τὸ θέαμα ποῦ εἶδαν. Τί νὰ ἦταν τὸ γεροντάκι αὐτό, ποῦ αὐτοὶ τὸ περιφρόνησαν ὅλη τὴ νύκτα; Τέλιος, ὅταν κατεβήκαμε, μᾶς λέγει ὁ Παπποῦς: «Ἐγὼ τοὺς εἶπα καλημέρα, κατὰ τὴν τάξιν» — ἐννοοῦσε τοὺς λειτουργήσαντας ἱερεῖς. Τίποτε ἄλλο.

Ὅταν φθάσαμε κάτω εἰς τὸν Ἅγιο Λάζαρο (ἐρημοκλήσι τότε, διότι δὲν ὑπῆρχε συνοικισμός), τὸν βλέπουμε νὰ μπαίνει μέσα στὴν ἐκκλησία. Προχωρεῖ μέσα στὸ Ἱερό καὶ τὸν ἀκούσαμε νὰ λέγῃ: «Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντοτε...». Ἄρχισε ἐξ ἀρχῆς τὰ τοῦ Ὁρθρου, καὶ συνέχεια Λειτουργία... Ὑπέστη τὸν ἐξευτελισμὸ, ἐφήρμοσε τὴν ταπεινώσιν καὶ ἀνεξικακία, καὶ ἐλειτούργησε! Ὁ καθένας ἀπὸ μᾶς μπορεῖ νὰ φαντασθῆ πόσον εὐπρόσδεκτος θὰ ἦτο ἡ Λειτουργία αὐτὴ ἐνώπιον τοῦ Χριστοῦ μας. Καὶ πόσοι ἄγγελοι θὰ συμμετεῖχον καὶ θὰ δικνόνουν αὐτόν.

Ματαιοδοξίας διόρθωσις

Μιὰ κυρία, γνωστοῦ ἐμπόρου τῶν Ἀθηνῶν, ἀρρώστησε. Ἡ κυρία αὐτὴ εἶχε μιὰ ἐξαδέλφη ποῦ εἶχε ἔλθει ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο, πλουσία, Ἐλένη Βλάχου ὠνομάζετο. Ἦλθε νὰ ἰδῆ τὴν ἀσθενῆ ἐξαδέλφη τῆς. Ὁμιλίαις γενομένης, τῆς λέγει: «Νὰ στείλῃς νὰ φέρῃς τὸν παπα-Νικόλα, νὰ σοῦ διαβάσῃ εὐχὴ ὑπὲρ ὑγείας». Ἡ κόρη τῆς ἀσθενοῦς ἀρέσκετο πολὺ εἰς τὴν ἐξωτερικὴν καλαισθησίαν. Ὁ παπποῦς, ὅμως, λόγῳ τοῦ ὅτι λειτουργοῦσε καθημερινῶς, ἀνακατεῦόμενος μὲ κερία, μὲ σκονισμένα ἐρημοκλήσια, μὲ τὶς λαδιές τους κ.λ.π., δὲν μποροῦσε νὰ διατηρηθῆ ὀλοκάθαρος. Βέβαια, καθαρὸς ἦταν, ἀλλὰ ὄχι ὅπως θὰ τὸν ἤθελε ἡ δεσποινὶς ἐκεῖνη. Λέγει λοιπὸν στὴ θεία τῆς: –Καλὴ μου θεία, νὰ φέρωμε ἀπὸ τὶς μεγάλες ἐκκλησίες ἕναν εὐπρεπῆ ἱερέα, καὶ ὄχι αὐτόν, ποῦ θὰ εἶναι σκονισμένος ἀπὸ τὴν ἐκκλησία κ.λ.π.

Τὴν αὐτὴ νύκτα βλέπει στὸν ὕπνο τῆς τὸν παπα-Νικόλα, μὲ ὀλόχρυσον ἀμφίεσιν, μὲ φελόνια χρυσὰ καὶ τῆς λέγει: «Σοῦ ἀρέσω, παιδί μου»; Ἐντρομος ἐξύπνησε ἡ κοπέλλα, ἔστειλε ἀμέσως νὰ φωνάξῃ τὴ θεία τῆς, καὶ τὴν παρεκάλεσε νὰ φροντίσῃ νὰ φέρῃ τὸ συντομώτερον τὸν Παπποῦ. Αὐτὴ ἀνέθεσε σὲ μιὰ βαπτιστήρα τῆς, Κατίνα ὀνόματι, καὶ τῆς λέγει: «Πήγαινε γρήγορα, νὰ

πῆς ἐκ μέρους μου εἰς τὸν Παπποῦ, νὰ ἔλθῃ ἀμέσως μετὰ τὴν λειτουργίαν εἰς τὸ σπίτι». Ἦλθε ἡ κοπέλλα συγκεκριμένη γιὰ ὅσα προηγήθησαν καὶ μᾶς τὰ εἶπε. Μετὰ πῆρε τὸν παπα-Νικόλα καὶ τὸν πῆγε στὴν ἀσθενῆ. Ὅταν ἀνέβαιναν τὶς σκάλες, κατέβηκε ἡ κόρη τῆς ἀσθενοῦς νὰ τὸν ὑποδεθῆ μετὰ μεγάλῃς εὐλαβείας, ὅπου καθὼς ἔσκυψε νὰ τοῦ φιλήσῃ τὸ χερί τῆς λέγει: «Σοῦ ἄρεσα, παιδί μου, ὅπως μὲ εἶδες»; Συγκίνησις καὶ κατάπληξις διεπέρασε ὄλο τῆς τὸ σῶμα. Ποτὲ δὲν περιμένε ἕναν τέτοιο ἔλεγχον στὴ ματαιοδοξία τῆς. ■

Μάρκου Καμπάν: Ὁ Ἅγιος Νικόλαος ὁ Πλανᾶς

Ὁ ἀπλοϊκὸς ποιμὴν τῶν ἀπλῶν προβάτων

Τοῦ Φώτη Κόντογλου

Τὸ πανάγιο καὶ γλυκύτατο στόμα, ποῦ ὅ,τι εἶπε εἶναι ἀλήθεια, ἠλάλησε καὶ τοῦτα τὰ λόγια ποῦ ἀναπαύουν τὴν καρδιά κάθε ἀνθρώπου: «Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῆ καρδία, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται. Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται».

Ὅσο κουραστικὸς εἶναι ὁ κακὸς καὶ πονηρὸς ἄνθρωπος, ἄλλο τόσο ξεκουραστικὸς εἶναι ὁ καλὸς καὶ εὐλαβὴς. Ὁ προφήτης Δαυὶδ λέγει γιὰ τὸν κακόν: «ὑπὸ τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ κόπος καὶ πόνος». Κ' οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνας τὸν κακὸν τὸν ἄνθρωπο πολὺ σωστὰ τὸν ἠέγανε «μοχθηρόν», ποῦ θὰ πῆ «κουραστικὸς». Κι αὐτὸς ὁ δυστυχὴς ἄνθρωπος δὲν εἶναι μοναχὰ κουραστικὸς γιὰ τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ κι ὁ ἴδιος εἶναι κουρασμένος ἀπὸ τὴν πονηρὴν ἔγνοιαν του, ἐνῶ ὁ καλὸς καὶ ἀπλὸς εἶναι ξεκούρατος. Γι' αὐτὸ ὁ Κύριος εἶπε: «Ἐλάτε σὲ μένα οἱ κουρασμένοι κ' οἱ φορτωμένοι, κ' ἐγὼ θὰ σᾶς ξεκουράσω». Μὲ αὐτὰ τὰ λόγια δὲν κάλεσε κοντὰ του μοναχὰ ὄσους εἶναι κουρασμένοι ἀπὸ τὴν θλίψιν καὶ τὴν δυστυχίαν τῆς ζωῆς, ἀλλὰ κάλεσε κ' ἐκείνους ποὺ εἶναι κουρασμένοι καὶ φορτωμένοι μὲ τὴν μάταιαν γνώσιν, μὲ τὴν μάταιαν φροντίδα καὶ μὲ τὴν πολυπλοκὴν πονηρίαν ποὺ ρίχνουν τὸν ἄνθρωπο στὴν ἀπελπίσιν τῆς ἀπιστίας.

Ἡ ὁμιλία τοῦ καλοῦ ἀνθρώπου ξεκουράζει καὶ εἰρηνεύει, γιὰ εἶναι ἴσια, ἀπλή κ' εὐκρινής, κ' ἡ ψυχὴ μας εὐχαριστιέται νὰ τὸν ἀκούῃ, σὰν τὸν στρατοκόπο ποὺ ξεδιψᾷ ἀπὸ τὸ δροσερὸ νεράκι τῆς ἐρημικῆς βρυσούλας.

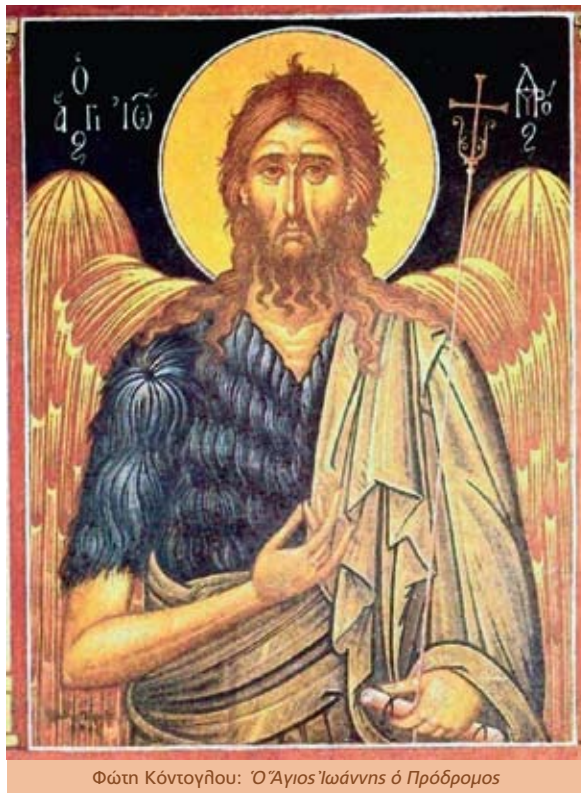
Ὁ κόσμος ὡς πορεύεται στὸν δρόμο του, «εἰς τὴν εὐρύχωρον ὁδὸν τὴν ἀπάγουσαν εἰς τὴν ἀπώλειαν» (Ματθ. ζ' 13). Οἱ ἴλιγοι ποὺ ξεστρατίζουν ἀπ' αὐτὸν τὸν δρόμο, ζοῦνε μὲν κρυφὰ ἀπὸ τὸν κόσμο, περιφρονημένοι καὶ περιπαιγμένοι, μὰ αὐτοὶ ἔχουν τὴν μακάριαν ἐλπίδα, ποὺ εἶναι «ἀθανασία πλήρης». Οἱ ἄλλοι εἶναι, κατὰ τὸν ἀπόστολο Παῦλο, «οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα».

Γιὰ τοῦτο κι ὁ μακάριος καὶ ἀθῶος γέροντας, ὁ παπὰ Νικόλαος ὁ Πλανᾶς, ἔζησε χαρούμενος σὰν νᾶτανε παιδάκι, «ἐν ἰληρότητι», μ' ὅλες τὴν πίκρες ποὺ πέρασε, ἐπειδὴ εἶχε μέσα του τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ποὺ λέγεται Παράκλητος, δη-

λαδὴ Παρηγορητής, γιὰ τὸν ὅποιος εἶναι φωτισμένος ἀπ' αὐτό, ἔχει τὴν παρηγορίαν ποὺ νικᾷ ὅλες τὴν πίκρες, κι ἀκτινοβολᾷ τὸ πρόσωπό του. Σ' αὐτὸν ἡ περιφρόνησις γίνεται εὐπρόσδεκτη μὲ χαρὰ, ἡ φτώχεια κ' ἡ στέρησις γίνεται πλοῦτος, ἡ κακομεταχείρισις ἀλλοτρίζει σὲ τιμὴ, τὸ μίσος σὲ ἀγάπην, ἡ ἀπελπίσιν σὲ μακάριαν ἐλπίδα, ἡ θλίψιν σὲ χαρὰ.

Ἄθλητά, εἶναι βλοηγμένοι καὶ καλοτύχοι ὅσοι καταλίβανε γρήγορα τὴν πίκρα ποὺ βρίσκεται μέσα στὴν χαρὰ τοῦ κόσμου καὶ πήγανε κοντὰ στὸν Χριστὸ ποὺ μακάρισε «τοὺς πτωχοὺς τῷ πνεύματι, τοὺς πενθοῦντας, τοὺς πραεῖς, τοὺς ἐλεήμονας, τοὺς καθαροὺς τῆ καρδία, τοὺς εἰρηνοποιοὺς».

Οἱ ἄνθρωποι μὲ τὸ σαρκικὸ φρόνημα ὡς τοὺς νομίζουν δυστυχισμένους, παραπεταμένους, περιφρονημένους, ἀκοινωνήτους, ἄχαρους, στερημένους, πικραμένους. Αὐτοὶ οἱ καλοτύχοι ἔχουν πάρει δῶρο ἀπὸ τὸν Κύριον νὰ ἀλλοτρίωσιν θαυμαστὰ τὸ πένθος σὲ χαρὰ, τὸ δάκρυ σὲ ἀγαλλίασι, καὶ σὲ ὅσα εἶπαμε παραπάνω. Σ' αὐτοὺς γίνεται τὸ μυστήριον ἐκείνης τῆς θαυμαστῆς καταστάσεως ποὺ λέγεται ἀπὸ τοὺς Πατέρας «χαρμολύπη ἢ χαροποιὸν πένθος». Τοῦτα εἶναι τὰ δῶρα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ποὺ εἶναι ἀκατανόητα στοὺς σαρκικοὺς ἄνθρώπους, καὶ ποὺ γιὰ νὰ τὰ πῆ κανένας μεταχειρίζεται καὶ καινούργιες λέξεις, ὅπως εἶναι ἡ «χαρμολύπη». Αὐτὴ εἶναι ἡ καινούργια γλῶσσα ποὺ εἶπε ὁ

Φώτη Κόντογλου: Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος

Χριστὸς πὼς θὰ λαλήσουν ὅσοι θὰ πιστέψουν σ' αὐτόν: «Γλῶσσαις λαλήσουσι καιναῖς» (Μαρκ. ια' 17).

Γιὰ τὸν χριστιανό, δὲν ὑπάρχει δραστικώτερο διδάγμα ἀπὸ τὸ νὰ διαβάξῃ τὴν ζωὴν ἐνὸς ἁγίου, πρὸ πάντων ἐνὸς ἀνθρώπου ποὺ ἔζησε στὸν καιρὸ του, καὶ ποὺ φάνηκε πὼς ἦταν ἅγιος ἀπὸ μόνος του, χωρὶς νὰ συντελέσῃ σ' αὐτὸ μίτη κανένας θόρυβος γι' αὐτόν, μίτη κανένα ἐγκώμιον εἰπωμένο ἀπὸ κάποιον ἐπίσημον ἄνθρωπο. Μάλιστα, ἐκείνος ποὺ τὸν πιστέψανε γιὰ ἅγιο, φαινόταν ἀπὸ κάθε τί ποὺ ἔκανε καὶ ποὺ ἔλεγε, πὼς δὲν εἶχε καμμιά ἰδέα γιὰ τὴν ἀγιώσυνήν του, ἀλλὰ τὸ δάκρυ γιὰ τὴν ἀμαρτίαν του δὲν ἔλειπε ἀπὸ τὰ μάτια του, ἐνῶ προσπαθοῦσε νὰ ζῇ κρυμμένος καὶ μοναχισμένος, «ὡς στρουθίον μονᾶζον ἐπὶ δώματος».

Ἡ χαρὰ του κ' ἡ ζωὴ του ἦταν νὰ πλατρεύῃ τὸν Θεὸν

Ποιός δοξασμένος αγαπήθηκε
 όσο αγαπήθηκε εκείνος
 που κρυβότανε
 για να μη τὸν δῆ κανένας;
 Ποιός ρήτορας στάθηκε
 πὶὸ ἐκφραστικὸς
 ἀπὸ τὸν παπα-Νικόλα,
 πὸν ψεύδιζε
 σὰν νᾶτανε κανένα νήπιο;

Τὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη τοῦ κωνηγοῦ

«ἡμέρας καὶ νυκτός», νὰ κάνη Λειτουργίες, ἀγρυπνίες, ἔσπερινούς, παρακλήσεις, ἀγιασμούς, εὐχέλαια, μνημόσυνα. Ἐξω ἀπὸ αὐτά, ζωὴ καὶ εὐτυχία δὲν ὑπῆρχε γιὰ τὸν γέροντα, γιὰ τὸν «παππού», γιὰ τὸν παπα-Νικόλα, κατὰ τὸν προφήτη Δαυὶδ πὸν λέγει: «Μίαν ἠτησάμην παρὰ Κυρίου, ταύτην ζητήσω, τὸ κατοικεῖν με ἐν οἴκῳ Κυρίου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου. Τοῦ θεωρεῖν με τὴν τερπνότητα Κυρίου, τοῦ ἐπισκέπτεσθαι τὸν ναὸν τὸν ἅγιον αὐτοῦ» (Ψαλμ. κατ' 4). Καὶ μὲ τὴν ἄσβεστη δίψα πὸν εἶχε νὰ ἱεουργῇ, μαζὶ μὲ τὴν ἀπλοϊκὴ συνοδεία του παράσερνε καὶ τοὺς ἀδιάφορους καὶ τοὺς ἀκατάλυκτους, καὶ τοὺς ἔκανε χριστιανούς. Ἡ συνοδεία του ἦτανε τὰ τέκνα του, υἱοὶ καὶ θυγατέρες τοῦ Χριστοῦ, εὐλογημένη συντροφιά, πὸν στὴ μέση εἶχανε τὸν ἀθῶο γέροντα γιὰ ὁδηγὸ, τὸν καλὸν ποιμένα, πὸν ὁδηγοῦσε τὰ πρόβατά του στὰ καλὰ καὶ δροσερὰ λειβάδια τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως. Ὅλη ἡ ἔγνοια κ' ἡ φροντίδα τοῦ γέροντα ἦτανε ἡ σωτηρία τῶν προβάτων. Τὰ πονοῦσε, ἐπειδὴ δὲν ἦτανε «ὁ μισθωτός», πὸν ἀφήνει τὰ πρόβατα καὶ φεύγει.

Καὶ πὸς δὲν ἦτανε «μισθωτός» τὸ φανερώνει ὅλη ἡ ζωὴ του, πὸν τὴν πέρασε χωρὶς νὰ ἀποκτήσῃ τίποτα. Μὲ τὰ χρήματα δὲν εἶχε καμμιά συνάφεια, ὅπως εἶπαμε προῦτερα. Ὅ,τι τοῦ δίνανε γιὰ νὰ λειτουργήσῃ καὶ γιὰ νὰ μνημονέψῃ, ἀπὸ τὸ ἓνα χέρι τὰ ἔπαιρνε καὶ ἀπὸ τ' ἄλλο τὰ ἔδινε. Τὰ πρόβατά του ἤθελεν ν' ἀνακουφίσῃ, κ' ἐκεῖνος ὅς ἦτανε πεινασμένος, διψασμένος, κουρασμένος, μὲ στεγνὸ λαρύγγι, ὕστερ' ἀπὸ χιλιάδες ὀνόματα πὸν εἶχε μνημονέψει. Ἐπὶ χρόνια ἔσερνε μαζὶ του δέματα ἀπὸ χαρτιὰ κιτρινωμένα, πὸν ἀπάνω σ' αὐτὰ ἦτανε γραμμένα ἓνα πηλῆθος ἀκαταμέτρητο ὀνόματα κεκοιμημένων. Ὡ! Τί ἀπίστευτη ἀπλότητα καὶ ἀγαθότητα! Καὶ πόσο μακάριοι θὰ εἶναι ὅσοι τεθνεῶτες μνημονευθήκανε ἀπὸ ἓναν τέτοιον ἱερέα!

Μεγάλιο καὶ ψυχωσώτήριο παράδειγμα γιὰ μᾶς εἶναι ἡ ζωὴ ἑνὸς τέτοιου ἀνθρώπου στὸν σημερινὸν καιρὸ πὸν φούντωσε ἡ ἁμαρτία, καὶ πὸν τὴν κάθε λογιῆς ἀκοησία τὴν ἔχουν συνθησῆι τόσο οἱ ἄνθρωποι, ὥστε νὰ ἔχουν γίνῃ ἀναίσθητοι. Στους πλεόν σκοτεινοὺς καιροὺς, πὸν κρύβεται τὸ λαμπερὸ πρόσωπο τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων, ἡ φιλιανθρωπία του φανερώνει ἀνάμεσά μας κάποιον ἀπεσταλμένο του, γιὰ νὰ μᾶς στερεώσῃ στὴν πίστη μὲ τὴν

πολιτεία του, καὶ ὅς μὴ λῆγῃ πολλὰ λόγια. Τέτοιος ἀπεσταλμένος ἦτανε ὁ παπα-Πλανᾶς, πὸν μῆτε γράμματα γνώριζε, μῆτε εἶχε τὴν εὐκοιλία στὰ λόγια πὸν ἔχουν ἐκεῖνοι ὅπου συνθησῆι ὁ κόσμος νὰ τοὺς λῆγῃ θεολόγους, καὶ πὸν σπουδάζουν στὰ πανεπιστήμια καὶ σ' ἄλλα σχολεῖα καὶ παίρνουν διπλώματα. Γνώρισμα τῆς Ὁρθοδοξίας εἶναι ἡ ἀπλότητα τῆς καρδιάς πὸν φέρνει τὴν πίστη. Καὶ ὅπου ὑπάρχει ἀληθινὴ καὶ ἀμετασάλευτη πίστη, φανερώνονται ὅλα τὰ πνευματικὰ χαρίσματα καὶ δῶρα τοῦ Θεοῦ.

Ὅλη αὐτὰ τὰ οὐράνια χαρίσματα τὰ εἶχε λάβει ἀπὸ τὸν Κύριον ὁ παπα-Νικόλας. Ὅλα αὐτὰ τὰ ἄφθαρτα διαμάντια στολίζανε ἐκεῖνο τὸ φτωχοντυμένο γεροντάκι, πὸν στάθηκε ὁ πιὸ ταπεινὸς ἀπὸ τοὺς ταπεινοὺς. Γιὰ τοῦτο ἡ θεία χάρις σκῆνωσε μέσα του, κατὰ τὸν λόγο τῆς Γραφῆς πὸν λέγει:

«Ἐπὶ τίνα ἐπιβλέψω, ἀλλ' ἢ ἐπὶ τὸν ταπεινὸν καὶ ἡσύχιον καὶ τρέμοντά μου τοὺς λόγους;» (Ἦσ. ξστ' 2).

Ποιὸς ἄρχοντας, ποιὸς βαθυπλοῦτος ἔζησε σὰν τὸν παπα-Πλανᾶ, πὸν δὲν εἶχε «ποῦ τὴν κεφαλὴν κλῖνη»; Ποιὸς δοξασμένος αγαπήθηκε ὅσο αγαπήθηκε ἐκεῖνος πὸν κρυβότανε γιὰ νὰ μὴ τὸν δῆ κανένας; Ποιὸς ρήτορας στάθηκε πὶὸ ἐκφραστικὸς ἀπὸ τὸν παπα-Νικόλα, πὸν ψεύδιζε σὰν νᾶτανε κανένα νήπιο;

Καὶ ἀληθινὰ, ποιὸς ἦτανε πὶὸ πλούσιος ἀπὸ τὸν ἁγιασμένον αὐτὸν γέροντα, ἀφοῦ τὰ εἶχε ὅλα στὴ ζωὴ του, χωρὶς νὰ κρατᾷ μία δραχμὴ στὴν τσέπη του; Αὐτὸς ζοῦσε σὰν ἐκείνους τοὺς βλοημένους πὸν λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος πὸς ἦτανε «μηδὲν ἔχοντες καὶ τὰ πάντα κατέχοντες». Ζητοῦσε πρῶτα τὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅλα τὰ ἄλλα «προσετίθεντο αὐτῷ» (Μαρκ. δ' 24). Τὸ πιὸ μικρὸ νόμισμα δὲν βραδουάζοτανε στὴν τσέπη του. «Γιατί, ὅπως λέγει ὁ ἅγιος Συμεὼν ὁ Νέος Θεολόγος, «ἐκεῖνος ὅπου ἔχει φυλαγμένα χρήματα, εἶναι ἀδύνατο νὰ πιστεῦν καὶ νὰ ἐλπίζῃ στὸν Θεό». Καὶ τοῦτο εἶναι φανερὸ ἀπὸ ἐκεῖνα ὅπου εἶπε ὁ Χριστὸς καὶ Θεὸς μας: «Ὅπου ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία ὑμῶν» (Ματθ. στ' 21).

Φώτη Κόντογλου: Τοπίο μὲ ξωκκλήσι

Ἀπὸ τὸ βιβλίο «Ὁ παπα-Νικόλας Πλανᾶς, ὁ ἀπλοϊκὸς ποιμὴν τῶν ἀπλῶν προβάτων», ἐκδ. Ἀστὴρ.

“Ένα πνευματικό φυτώριο

Του Κωστή Μπαστιᾶ

Οί άγρυπνίες του Άγιου Έλισταίου σταθήκανε πνευματικό φυτώριο.

Μέσα στο ταπεινό αυτό έκκλησιάκι, στους Άγέρηδες, τὸ ιδιωτικό, τὸ άνύπαρκτο τὼρα πιά, άφοῦ τὸ γκρέμισε ή σκαπάνη τῆς οικονομικῆς σκοπιμότητας, ὁ Όσιος παπα-Νικόλας ὁ Πλανᾶς, ὁ Άλέξανδρος Παπαδιαμάντης, ὁ Άλέξανδρος Μωραϊτίδης και μία πηλιάδα ταπεινῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, εἶχανε ὀργανώσει αὐτὲς τὲς άγρυπνίες.

Λειτουργὸς ὁ άκούραστος παπα-Πλανᾶς, δεξιὸς ψάλτης ὁ Άλέξανδρος Παπαδιαμάντης, κι άριστερὸς ψάλτης ὁ Άλέξανδρος Μωραϊτίδης. Καὶ γύρω τους ἕνα ἔκκλησίασμα ἀπὸ ταπεινοὺς Χριστιανούς, ποὺ δὲν κουραζόντανε, οὔτε ἀπὸ τὲς μακρὲς άκολουθίες, οὔτε ἀπὸ τὴν άγρυπνία, οὔτε ἀπὸ τὴν ὀρθοστασία. Οὔτε τὰ βλέφαρά τους κλείνανε, οὔτε τὰ γόνατά τους λυγίζανε.

Οἱ ταπεινοὶ αὐτοὶ Χριστιανοί, οὔτε συλλόγους εἶχανε σκαρώσει, οὔτε λόγους βγάζανε, οὔτε συχνάζανε στὰ γραφεῖα τῶν ἔφημερίδων, άπαιτώντας προσωπικὴ προβολὴ και παινέματα τῶν δημοσιογράφων, οὔτε καλοῦσαν κανέναν ἰσχυρὸ νὰ ῥθῆ, νὰ τοὺς καμαρώση και νὰ τοὺς ἔνισχύση.

Δὲν κάνανε κοινωνικὸ Χριστιανισμό, οὔτε εἶχε ψηλώσει ὁ νοῦς τους, ὥστε νὰ θέλουνε νὰ βολεψουνε τὰ στραβὰ τοῦ κόσμου, σὰν κείνους τοὺς πιὸ θεόστραβους ἀπ’ ὅλους, ποὺ παρασταίνουνε τὸν ἔκλεχτο τοῦ Θεοῦ, τὸν προωρισμένο ν’ άποκαταστήση τὴν δικαιοσύνη του, στὸν ξεστρατισμένο κόσμο. Εἶτανε ἄνθρωποι άπλοί, ταπεινοὶ Χριστιανοί, ποὺ πιστεύανε στὸν Θεάνθρωπο Χριστό, στὴν Παναγία Θεοτόκο και στοὺς άγίους Του. Καὶ πιστοὶ στὸ Λόγο Του, δὲν νοιαζότανε γιὰ τὰ κρίματα τῶν ἄλλων, ἄλλὰ γιὰ τὰ δικά τους. Κι’ αὐτὲς τὲς δικὲς τους πηλὲς πασχίζανε νὰ ἔπουλώσουνε μὲ νηστεῖες, μὲ προσευχή, μὲ καθημερινὴ παρουσία στὸν Οἶκο Του, μ’ ἀδιάκοπο διάβασμα τοῦ Λόγου Του, τοῦ Εὐαγγελικοῦ και τῶν βίων τῶν άγίων, ποὺ βρίσκανε μέσα στὰ συναξάρια.

Οὔτε ὁ παπα-Νικόλας ὁ Πλανᾶς, οὔτε ὁ Άλέξανδρος Παπαδιαμάντης, οὔτε ὁ Μωραϊτίδης, οὔτε κανέναν ἀπὸ

κείνους, ποὺ άγρυπνούσανε στὸν “Άγιο Έλισταῖο, δὲν σπαταλοῦσανε τὴν ὥρα τῆς προσευχῆς, βγάζοντας λόγους, τάχα γιὰ νὰ σώσουνε τοὺς ἄλλους, ἔνῳ στὴν οὐσία ἄν τὸ κάνανε δὲν θὰ σώζανε κανέναν μὲ τὰ λόγια, ἄλλὰ μονάχα θὰ προβάλλησαν τὸν ἑαυτὸ τους.

Σὰν γνήσιοι ὀρθόδοξοι εἶχανε ἀφήσει στοὺς φραγκίζοντες και προτεσταντίζοντες τὲς εὐσεβεῖς φηλιαρίες και κείνοι ζούσανε τὴν λειτουργικὴ ζωὴ τῆς Έκκλησίας, ποὺ εἶναι μυστήριο και κλείνει μέσα τῆς ὅσα κανένα κήρυγμα δὲν μπορεῖ νὰ κλείση. Γιατί ὅλα τὰ λῆει ή λειτουργία, τὸ Λυχνικό, τὸ Ψαλτήρι κι’ ή ὀρθόδοξη ὑμνογραφία. Όλα, πέρα γιὰ πέρα. Καὶ τόσο πολὺ, ποὺ και μία προσταφαίρεσι δὲν εἶναι δυνατὴ και vonτή.

Ό παπα-Νικόλας ὁ Πλανᾶς στάθηκε ή πιὸ ὀλοκληρωμένη λειτουργικὴ ἔκφρασι μέσα στὴν ὀρθόδοξη Έλλάδα τοῦ δευτέρου μισοῦ τοῦ περασμένου αἰῶνα και τῶν πρώτων εικοσιπέντε χρόνων τοῦ τωρινοῦ. Λειτουργικὴ στάθηκε ὀλάκερη ή ζωὴ του. Ξημερώματα ἄρχιζε και μεσημέρι τελείωνε. Γιατί τάληγε ὅλα, γιατί μνημόνευε ἑκατοντάδες νεκροὺς και ζωντανούς. Καὶ τὸ ἔκκλησίασμα οὔτε ἀβάσταχτες εὔρισκε αὐτὲς τὲς άκολουθίες, οὔτε καταπονετικές, οὔτε ἔμπόδιο στὲς δουλειές του. Φτωχοὶ και πολλοὶ μεροκαματιάρηδες ἦτανε αὐτοὶ ποὺ ἔκκλησιαζόντανε στὸν “Άγιο Έλισταῖο, ἢ στὸν “Άγιο Γιάννη τὸν Κυνηγό, τῆς ὁδοῦ Βουηλιαγ-

μένης, ὅπου χρόνια λειτουργοῦσαν ὁ παπα-Νικόλας ὁ Πλανᾶς. Ἄνθρωποι τῆς ανάγκης, θεόφτωχοι, κοπιῶντες και πεφορτισμένοι. Κι’ ὅμως δὲν κουραζόντανε γιὰ ἕνα και μόνο λόγο: Δὲν ἦτανε ξένοι πρὸς τὰ μυστήρια και τὲς άκολουθίες. Τὲς διαβάζανε, ξέρανε ὅλα ἀπ’ ἔξω και γεύονταν τὴ λειτουργία ἢ τὲς άκολουθίες τῶν άγρυπνιῶν, ὅταν τὲς τελοῦσε ἕνας ἱερέας ταπεινὸς και καθαρὸς τὴν καρδιαν. Αὐτὸς ὁ κόσμος γεύονταν ὅσα ἔληγε ὁ λειτουργὸς ὅσα φέλιανε οἱ ψαλιτάδες. Τὰ σιγόληγε και τὰ σιγόφεινε και τὸ ἔκκλησίασμα και κάθε λέξη και κάθε φράση και κάθε μουσικὸς φθόγγος ἦτανε βίωμα. Δὲν άκούγανε λόγια ἀδιάφορα γι’ αὐτοὺς ἢ μουσικὴ κοσμικὴ ἢ εἰκόνες φράγκικες, θεατρικὲς και γλυκανάλατες. Ό,τι άκούγανε σκορποῦσε γαλήνη στὴν ψυχὴ και στὸ πνεῦμα

Τὸ πύρινο ἄρμα τοῦ προφήτου Ἡλίου
Ρωσικὴ εἰκόνα τῆς Σχολῆς τοῦ Νόβγκοροντ

Οί ταπεινοί αὐτοὶ Χριστιανοί,
οὔτε συλλόγους εἶχανε σκαρώσει,
οὔτε λόγους βγάζανε,
οὔτε συχνάζανε
στὰ γραφεῖα τῶν ἐφημερίδων,
ἀπαιτώντας προσωπικὴ προβολὴ
καὶ παινέματα τῶν δημοσιογράφων.

τους καὶ τὰ μάτια τους δεχότανε σὰν ἴαμα τ' ἅγια εἰκονίσματα τῆς βυζαντινῆς ἀγιογραφίας. Ὁξω καὶ μακρὰ ἀπ' τὴ λειτουργικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, δὲν βρῖσκανε οὔτε λύτρωση, οὔτε ἀνάπαυση. Ὁ πόθος τους γιὰ χριστιανικὴ δικαιοσύνη, ὅπως τὸ βλέπουμε τόσες φορές στὸ ἔργο τοῦ Παπαδιαμάντη καὶ τοῦ Μωραϊτίδη, δὲν ἔκρυσπε ποτὴ τὴν ὀργὴ τῆς ἐκδίκησης. Ἡ ἀγάπη ποὺ τοὺς θέρμαινε δὲν ἦτανε ἡ ἀνήσυχη κι' ἐναγώνια ἀγάπη τοῦ κόσμου, ἀλλὰ ἡ ἀτάραχη καὶ εἰρηνικὴ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ.

Αὐτοὶ οἱ ἐπιζῶντες, ὅπως καὶ μερικοὶ ἄλλοι, καθῶς καὶ κεῖνοι ποὺ κοιμηθῆκανε ἐν Κυρίῳ ἀπὸ τοὺς ἀγρυνητὲς τοῦ προφήτη Ἐλισαίου, ξέρουνε πὼς ἡ λογικὴ τοῦ κόσμου δὲν ἔχει θέση στὸ χριστιανικὸ περιβάλλον, ὅπως δὲν ἔχει θέση κι' ἡ μεθοδολογία τοῦ κόσμου. Γιατὶ αὐτὰ

Ὁ προφήτης Ἐλισαῖος (18ος αἰ.)
Ρωσικὴ εἰκόνα τῆς Μονῆς Kizhi

κρίνοντάς τα μὲ τὰ μέτρα τους καὶ βλέποντάς τα μὲ τὰ κοντόθωρα μάτια τους δὲν μποροῦνε νὰ καταλάβουνε πὼς ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ἡ πιὸ μεγάλη περιπέτεια, ἡ πιὸ μεγάλη ὑπερβολὴ καὶ τὸ πιὸ ἀπίστευτο ἀπ' ὅλα τὰ πιὸ ἀπίστευτα τοῦ κόσμου. Γιὰ τοῦτο κι' ἡ λειτουργικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ ὀρθοδοξία ἀνόθευτη ἀπ' ὅλες τὶς κοσμικὸφρονες ἐπιδράσεις τοῦ δυτικῆ κόσμου. ■

Ὁ ναῖσκος τοῦ Ἁγίου Ἐλισαίου

Τοῦ Φωτίου Δημητρακόπουλου

Ὁ ναῖσκος τοῦ Προφήτη Ἐλισαίου, ποὺ γκρεμίστηκε στὰ χρόνια τῆς Κατοχῆς, ἔγινε γνωστὸς ἀπὸ τὶς ἀγρυνίες στὶς ὁποῖες συχνὰ ἱερουγοῦσε ὁ νεοανακρηχθεὶς ἅγιος παπα-Νικόλας Πλανᾶς μὲ ψάλτες τοὺς δυὸ Ἀλεξάνδρους, τὸν Παπαδιαμάντη καὶ τὸν Μωραϊτίδη. Τὸ 1991 ἀνακινήθηκε τὸ θέμα τῆς ἐπανίδρυσής του μὲ τὴν πρόταση γιὰ σύσταση στὸ διπλανὸ νεοκλασικὸ κτίριο Κέντρου Παπαδιαμαντικῶν Σπουδῶν, ὕστερα ἀπὸ σχετικὸ ψήφισμα τοῦ Α' Διεθνοῦς Συνεδρίου γιὰ τὸν Παπαδιαμάντη. Τὸ ψήφισμα τοῦ Συνεδρίου τὸ ὑποβάλαμε στὴν τότε Ὑπουργὸ Πολιτισμοῦ μαζὶ μὲ τὸν μακαρίτη Χρῆστο Χειμῶνα καὶ τὸν ἀγιογράφο κ. Γεώργιο Ἀργυρόπουλο, ὁ ὁποῖος ἐπίσης ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν ἀνίδρυση τοῦ Προφήτη Ἐλισαίου. Δυστυχῶς, δὲν ὑπῆρξε καμία ἀνταπόκριση ἐκ μέρους τῶν ἀρμοδίων, παρότι ἐπανήλθαμε στὸ θέμα ἀρκετὲς φορές. Μόνη φωτεινὴ ἐξαίρεση ὁ Ὑπουργὸς Πολιτισμοῦ καθηγητὴς κ. Εὐάγγελος Βενιζέλος, ὁ ὁποῖος βοήθησε ἀποτελεσματικὰ στὴν ἀναγνώριση τοῦ 2001 ὡς ἔτους Παπαδιαμάντη, ἐνίσχυσε τὴν Ἐταιρεία Παπαδιαμαντικῶν Σπουδῶν γιὰ τὴ διεξαγωγὴ τοῦ Β' Διεθνοῦς Συνεδρίου, παρέστη στὴν τελετὴ ἑναρξης καὶ ὑποσχέθηκε τὴν ἐπανίδρυση τοῦ Ἁγίου Ἐλισαίου. Τελικῶς, τὸν Ἰανουάριο 2003 τὸ Κεντρικὸ Ἀρχαιολογικὸ Συμβούλιο ἐνέκρινε τὴν ἐπανίδρυση βάσει τῆς μελέτης τοῦ ἀρχιτέκτονα κ. Νίκου Χαρκιολλάκη, καὶ τὸν Σεπτέμβριο 2003 τὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ ἐνέκρινε τὴν ἐπιχορήγηση τῆς Ἐταιρείας μὲ τὸ ποσὸν τῶν 100.000 εὐρῶ γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τοῦ Ἁγίου Ἐλισαίου.

Ἡ πρώτη φάση τῶν ἐργασιῶν ποὺ ξεκίνησε τὸν χειμῶνα τοῦ 2003 ὀλοκληρώθηκε τὸν Μάρτιο τοῦ 2005. Στὶς 13 Ἰουνίου 2004 ἔγινε ὁ πρῶτος ἐσπερινός, χωρὶς ἀκόμα νὰ ἔχει τοποθετηθεῖ ἡ στέγη. Στὶς 4 Μαρτίου 2005 ἔγινε ἡ πρώτη Ἀγρυνία, στὶς 15 Ἀπριλίου (τοῦ Ἀκάθιστου) ἔγινε ἡ δευτέρα, καὶ ἡ τρίτη τὴν παραμονὴ τῆς πανηγύρεως τοῦ Προφήτη Ἐλισαίου, 13 Ἰουνίου 2005. ■

